

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

HODNOTOVÁ ORIENTACE STŘEDOŠKOLSKÉ MLÁDEŽE
V HOLEŠOVĚ A UHERSKÉM BRODĚ

Diplomová práce
(magisterská)

Autor: Miroslava Čermáková, učitelství pro střední školy,
tělesná výchova - biologie

Vedoucí práce: Mgr. Jan Bělka, Ph.D.

Olomouc 2012

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora: Miroslava Čermáková

Název diplomové práce: Hodnotová orientace středoškolské mládeže v Holešově a Uherském Brodě

Pracoviště: Katedra sportů

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jan Bělka, Ph.D.

Rok obhajoby diplomové práce: 2012

Abstrakt: Diplomová práce se zabývá problematikou hodnotové orientace středoškolské mládeže v Holešově a v Uherském Brodě. Cílem diplomové práce bylo zmapovat hodnotovou orientaci studentů středních škol, ve věkové kategorii 15-19 let pomocí dotazníkového šetření. Mezi dílčí cíle a úkoly patří analyzovat získané poznatky současného stavu a srovnat důležitost hodnot u sportující a nespportující mládeže. Dále práce srovnává vybrané výzkumy o problematice hodnotových orientací mládeže, které byly v minulosti provedeny. Práce analyzuje odborné dokumenty a popisuje hodnoty, jejich členění a tvorbu hodnotového systému. Rozebíraná problematika hodnotových orientací je využitelná jak pro studijní účely, tak i pro pracovníky, kteří se podílejí na výchově mládeže.

Klíčová slova: hodnota, hodnotová orientace, adolescence, socializace, Schwartz Value Survey.

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author's first name and Suriname: Miroslava Čermáková

Title of the master thesis: Value orientation of high school youth in Holešov and Uherský Brod

Department: Department of Sports

Supervisor: Mgr. Jan Bělka, Ph.D.

The year of presentation: 2012

Abstrakt: This thesis deals with the value orientation of high school youth in Holešov and Uherský Brod. The aim of this thesis was to map the value orientation of high school students, aged 15-19 years using a questionnaire survey. The analyzing of current state of knowledge acquired comparing importance of values of not sporting and sporting youth belong to the targets and tasks. Further work compares the selected research on the issue of value orientations of youth which were made in past. The thesis analyzes the technical documents and describes the value of their division and the creation of value system. The discussed problems of value orientations are usable for educational purposes and for workers involved in the education of youth.

Keywords: values, value orientation, adolescence, socialization, Schwartz Value Survey.

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně pod vedením Mgr. Jana Bělky, Ph.D., a uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne: 29. 6. 2012

.....

Ráda bych poděkovala vedoucímu své diplomové práce Mgr. Janu Bělkovi, Ph.D., za odborné vedení a metodickou pomoc při zpracování mé diplomové práce, Ing. Liboru Rozsivalovi za pomoc se statistickým zpracováním dat, Ing. Marku Hlaváčkovi za cenné rady, konzultace a připomínky, Mgr. Janu Kolářkovi a Mgr. Pavlu Lečbychovi za pomoc s výzkumem.

OBSAH

1	ÚVOD.....	9
2	SYNTÉZA POZNATKŮ.....	10
2.1	VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ.....	10
2.2	ZMĚNY VE SPOLEČNOSTI	10
2.2.1	Výkonová společnost.....	11
2.2.2	Informační exploze a vliv médií	11
2.2.3	Boj o trvale udržitelný rozvoj	12
2.3	VYMEZENÍ POJMŮ HODNOTA, HODNOTOVÁ ORIENTACE,	
2.4	HODNOTOVÁ HIERARCHIE.....	12
2.4.1	Axiologie	12
2.4.2	Hodnota.....	13
2.4.3	Hodnotová hierarchie.....	14
2.4.4	Hodnotová orientace	14
2.5	KLASIFIKACE HODNOT A HODNOTOVÉ ORIENTACE.....	15
2.5.1	Klasifikace hodnot	15
2.5.2	Klasifikace hodnotové orientace.....	18
2.6	TEORIE HODNOT	19
2.7	SOCIALIZACE – UTVÁŘENÍ HODNOTOVÉ ORIENTACE.....	20
2.8	VYMEZENÍ POJMU NORMA A IDEÁL.....	21
2.8.1	Norma	21
2.8.2	Ideál	22
2.9	OBDOBÍ MEZI DĚTSTVÍM A DOSPĚLOSTÍ.....	23
2.9.1	Vymezení pojmů puberta, dospívání, mládež, adolescence	23
2.9.2	Morální vývoj adolescentů.....	25
3	CÍLE A HYPOTÉZY	26
3.1	HLAVNÍ CÍL	26
3.2	DÍLČÍ CÍLE	26
3.3	ÚKOLY	26
3.4	HYPOTÉZY	26

4	METODIKA	27
4.1	VÝZKUMNÝ SOUBOR	27
4.2	VÝZKUMNÁ METODA – DOTAZNÍK	27
	4.2.1 Metoda Schwartz Value Survey (SVS)	27
	4.2.2 Teorie Schwartz Value Survey (SVS)	28
4.3	POSTUP PŘI ZÍSKÁVÁNÍ DAT	31
4.4	ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	32
	4.4.1 Statistická analýza.....	32
4.5	ANALÝZA DOKUMENTŮ	33
5	VÝSLEDKY	34
5.1	CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO VZORKU MLÁDEŽE	34
	5.1.1 Charakteristika dle pohlaví	34
	5.1.2 Charakteristika dle věku	35
	5.1.3 Charakteristika dle sportovní zaměřenosti.....	36
	5.1.4 Charakteristika dle druhu nejčastěji provozovaného sportu	37
5.2	ŽEBŘÍČEK HODNOT MLÁDEŽE	38
5.3	NEJPREFEROVANĚJŠÍ HODNOTY	39
	5.3.1 Srovnání nejpreferovanějších hodnot u mužů a žen	39
	5.3.2 Srovnání nejpreferovanějších hodnot u sportovců a nesportovců	40
	5.3.3 Srovnání nejpreferovanějších hodnot mládeže z Holešova u Uh. Brodu	41
5.4	HODNOTY SPOJENÉ SE SPORTEM.....	42
	5.4.1 Analýza hodnot spojených se sportem.....	42
	5.4.2 Párový t-test hodnot spojených se sportem.....	43
	5.4.3 Četnost hodnot spojených se sportem.....	44
5.5	KOMPARACE VÝSLEDKŮ S PŘEDCHOZÍMI VÝZKUMY	45
6	DISKUZE	47
7	ZÁVĚRY	53
8	SOUHRN	55
9	SUMMARY	56
10	REFERENČNÍ SEZNAM	57
11	SEZNAM PŘÍLOH	60

„Asi nejhluběji lze definovat mládí jako život ještě nedotčený tragédií“

Alfred North White

1 ÚVOD

Výchova a vzdělávání současné mladé generace je otázkou číslo jedna pro nás pedagogy a také trenéry. Neustále slýcháme, že dnešní mládež je ‚zkažená‘ moderní dobou. Nedovolují si tvrdit, že je zkažená. Je to však impuls k zamyšlení. V čem je dnešní mládež jiná? Vzhledem k tomu, že vyrůstá v naprosto odlišných společenských podmínkách, mění se i jejich hodnoty, postoje a zájmy. Abychom se mohli podílet na výchově a vzdělávání současné generace, a být tedy dobrými pedagogy a trenéry, je nutné znát jejich strukturu hodnot, hodnotové preference a hodnotovou orientaci. Je však také nutné pochopit a podívat se zblízka na podmínky, v jakých současná mládež vyrůstá, co vše ji ovlivňuje, ať již v pozitivním smyslu, či v tom negativním.

Měli bychom si však uvědomit, že výchova a vzdělávání je v první řadě na zodpovědnosti rodičů a poté až pedagogů a trenérů. Jak tedy vychovávat naše děti? Pelikán (1997) vyslovil několik otázek k zamyšlení. Inspirován Oscarem Wildem a jeho vzpomínkou na dětství, kdy mu maminka říkala: ‚Měj se dobře a chovej se slušně‘. Je vůbec možné skloubit tyto dvě věci? Lze se mít dobře a chovat se přitom slušně? Pokud budeme vychovávat děti k sebeprosazení, mohou být současně ohleduplné a tolerantní k druhým? Budou nakonec vůbec šťastné, i když dosáhnou velkého majetku a dobrého postavení? Naproti tomu, budeme-li je vychovávat ke skromnosti, k úctě k druhým lidem, respektování zásad slušnosti, nezůstanou jen někde na okraji společnosti v bídě a často nezajištěném postavení? Prosadí se v životě?

Je třeba se zabývat vlastní podstatou výchovného procesu a také pozitivním působením na utváření osobností mladých lidí. A nyní si klademe otázku: Jakým způsobem lze ovlivnit utváření osobnosti mladých lidí? Jaká je jejich hodnotová orientace? Liší se u sportující a nesportující mládeže?

Proč je tak důležité poznat hodnotovou orientaci mládeže? „Bez poznání hodnot se ve světě ztrácíme“ (Prudký, 2004, 9). Bez pochopení toho, co je považováno u mládeže za důležité, tedy jaké jsou jejich hodnoty, čili jejich struktura hodnot, jaké je pořadí takových hodnot, čili hodnotové preference, jaké jsou záměry a výhledy v přijatých hodnotách, čili hodnotové orientace, nejsme schopni pochopit chování mládeže.

2 SYNTÉZA POZNATKŮ

2.1 VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ

Vyšla řada publikací zabývajících se výchovou. Avšak podle Pelikána (2007) se většina z nich zabývá negativními dopady špatné výchovy, než samotnou její podstatou.

Hartl (1993) uvádí, že výchova je záměrné, více či méně systematické rozvíjení citových a rozumových schopností člověka, utváření jeho postojů, způsobů chování, v souladu s cíli dané skupiny, kultury apod.

Vzdělání je dle Hartla (1993) souhrn vědomostí, dovedností a postojů osvojených jedincem v průběhu života. Je to učením zprostředkované přejímání dosavadních zkušeností lidstva, chování a hodnotových systémů.

Vychovávat a vzdělávat dle Göbelové (2006) znamená uvádět člověka k základním představám toho, čím může člověk být, jaké je jeho poslání. Tato orientace k bytí předpokládá orientaci v konstitutivních hodnotách lidství, na základě kterých si utváříme svůj postoj ke světu.

2.2 ZMĚNY VE SPOLEČNOSTI

Společenské změny, které proběhly v několika posledních desítkách let, se nemohly neprojevit na životě a podmínkách pro výchovu mladých lidí. Současná generace je ovlivněna podle Pelikána (2007) globálními trendy společenských změn. Mezi tyto trendy zařadil výkonovou společnost, informační explozi a vliv médií, boj o trvale udržitelný rozvoj.

Velmi výstižně charakterizovala současnou společnost Nytrová, Pikálková (2011, 15): Honba za bohatstvím (peníze až na prvním místě), bez ohledu na férovou jeho nabytí (nerozlišujeme čisté a špinavé peníze), bez úcty a respektu k druhým (vítěze se nikdo neptá...), s nemilosrdným vyřazováním slabých (kdo chvíli stál, již stojí opodál...), nabývající nezřídka až agresivní podoby (sežer, nebo budeš sežrán) nepřeje mravnímu účastenství (co není vysloveně zakázáno, je dovoleno a tolerováno); vede k otupělosti, blazeovanosti, lhovosti k druhým.

2.2.1 Výkonová společnost

Typickým rysem dnešní společnosti je zaměřenost na výkon. „Dochází k preferenci výkonu a zejména pak vnějšího úspěchu před řadou dalších, například duchovních a morálních hodnot....To vše vede ke změně hodnotových stupnic“ (Pelikán, 2007, 16).

Proměnou současné společnosti se zabývá také filosofie. Popisuje ji tzv. hodnotový fetišismus, který je fenoménem dnešní doby. „Moderní doba ho obnažuje jako průvodní jev konzumní společnosti, pro niž je spotřebitelský přístup přístupem základním“ (Dorotíková, 1998, 14).

Hodnotový fetišismus popisuje postoj člověka, kdy se člověk stává zajatcem věcného světa hodnot a nevidí, že je to jeho vztah k věcem, který určuje, čím tento věcný svět bude, resp. jaké hodnoty bude pro něho představovat (Dorotíková, 1998, 15).

2.2.2 Informační exploze a vliv médií

Pelikán (2007) se pozastavuje nad přemírou informací, které nás denně obklopují. Tyto informace jsou však nesyntetizované. Mnozí z nás, ale také z řad odborníků jen těžko sledují nové trendy a nové poznatky. Taktéž ve školní výuce dochází k nárůstu poznatků v jednotlivých předmětech, ale vytrácí se globální pohled na realitu. „Ztrácejí se velká témata, jakými jsou Člověk, Společnost, Příroda a další“ (Pelikán, 2007, 17).

Pelikán (2007) vyslovil zajímavou myšlenku, že zahlcenost a přesycenost informacemi mnohdy vyvolává nechuť se dále vzdělávat po ukončení studia. Přitom pro řadu profesí je nezbytné i nadále sledovat nové trendy a i nadále se vzdělávat.

Média se podle Pelikána (2007) stávají významným prostředkem v ovlivňování postojů a názorů. Avšak oblast vlivu médií na osobnost mladých lidí, u nichž se osobnost teprve vyvíjí, je zatím nedostatečně prozkoumaná. Objevují se názory, že příčiny delikvence a násilí jsou spatřovány ve vlivu médií právě na vyvíjející se osobnost mládeže. Avšak tyto domněnky nebyly prokazatelně podloženy.

Výzkumem vlivu médií v životě mládeže se zabýval Petr Sak. Ve své knize Proměny české mládeže (2000) shrnul výzkumy z let 1982-1997, týkající se vlivu médií, konkrétně televize, rozhlasu, internetu, knih a kina. Srovnával objem času věnovaný těmto aktivitám. Nejvíce času trávila mládež sledováním televize, poté poslechem rozhlasu a dále činností na počítači. Avšak podotýkám, že tyto výzkumy

byly prováděny do roku 1997. Jak však již další výzkum Saka nastínil, rozvoj computerizace značně rostl.

2.2.3 Boj o trvale udržitelný rozvoj

Dalším typickým znakem dnešní společnosti je podle Pelikána (2007) boj o trvale udržitelný rozvoj. Do této kategorie patří zhoršující se ekologická situace na naší planetě (jde především o snižování rozmanitosti živočišných a rostlinných druhů, o hroucení ekosystémů, zhoršování ovzduší, nedostatek pitné vody, šíření nemocí). A nejenom zhoršující se ekologická situace patří ke znakům dnešní společnosti, ale také zhoršující se vztah e kulturním hodnotám, k architektuře a k památkám, projevující se např. vandalismem a sprejerstvím, ale také nezájmem dnešní mládeže o historii, o památky, o celkové kulturní dědictví.

Řehořková (1997) uvádí další z problémů dnešní společnosti. A to početnost dnešních rodin. Snižuje se nejenom počet sourozenců a tím také přirozená a vzájemná výchova mezi sourozenci. Ale také již není běžné soužití několika generací. Dětem chybí prarodiče, jejich moudrost a životní nadhled.

Absenci sociálních struktur považují Nytrová, Pikálková (2011) za další charakteristiku současné společnosti. Vykonávaná práce není již zdaleka celoživotní a bývá zřídka dlohodobá. Stejně tak mezilidské vztahy, ať už jde o přátelství nebo o partnerství.

2.3 VYMEZENÍ POJMŮ HODNOTA, HODNOTOVÁ ORIENTACE, HODNOTOVÁ HIERARCHIE

2.3.1 Axiologie

Věda zabývající se hodnotami se nazývá axiologie.

„Axiologie (z řec. axios=cenný; logos=slovo, myšlenka, věda)

- jako samostatná věda se vyčlenila od 70. l 19. st a za zakladatele je považován R. H. Lotze

- teorie hodnot, nauka o povaze hodnot, o jejich místu ve struktuře spol. skutečnosti, o vzájemných vazbách a hierarchii, o jejich funkci v procesu lidské činnosti“ (Velký sociologický slovník, 1996, 121).

Dle definice Városové (1970) je axiologie všeobecnou teorií hodnocení a hodnot. Kde hodnocením rozumíme souhrn duševních procesů a funkcí, kterými hodnoty zjišťujeme, odhalujeme nebo tvoříme. A hodnota je předmětem nebo výsledkem těchto procesů. Krom teorie hodnot a hodnocení se axiologie zabývá analýzou a klasifikací složek hodnotícího procesu a hodnoceného objektu.

2.3.2 Hodnota

Definovat hodnoty není jednoduché. Dle Wikipedie se v přírodních vědách hodnotou obvykle míní číselný výsledek měření, tedy údaj měřicího přístroje. Naproti tomu v ekonomii se hodnotou míní to, co lze vyjádřit cenou (směnná hodnota). Kdežto ve filosofii znamenají to, čeho si jednotlivci nebo skupiny váží nebo cení.

Hodnoty mohou být chápány jako hlubinná vrstva osobnosti, jako něco, co si člověk běžně neuvědomuje, ale co významně jeho činnost ovlivňuje. Člověk převážně neuvažuje o tom, jaké hodnoty ve svém životě preferuje, uznává, jakých hodnot si váží apod. Když je lidem kladena tato otázka, velmi často si těžko vybavují a formulují to, co vlastně ve svém životě za hodnotu uznávají. Zdá se tedy, že hodnoty leží kdesi v podvědomí člověka (Velehradský, 1978, 72).

Pojetí světa hodnot podle Dorotíkové (1998), jako věcného světa, vypovídá o tom, že smysl lidského jednání a životního poslání je odvislý od role věcí v životě lidí, nikoliv od lidí samých... Že nikoliv člověk určuje, čím pro něho věci budou, ale naopak věci určují, jak má člověk žít, na co se má orientovat, kde jsou žádoucí hodnotové preference.

Také Prudký (2004) spojuje pojem hodnota s postižením významu objektu (činnosti, chování, jevu, ale také rozhodování, prognózy, vize a také sama sebe, svého vlastního chování a prožívání), který skupina či jedinec tomuto objektu přikládá. A jde o významy podstatné, vyjadřující obsah a váhu daného objektu v očích toho, kdo jej hodnotí. Hodnota je tedy „přijaté sdělení o důležitosti něčeho či někoho“ Prudký (2004, 8).

„Jak člověk vytváří hodnoty? Pouze tím způsobem, že usiluje o jejich realizaci jakožto uznávané hodnotové skutečnosti. Hodnoty samy existenci nemají, ale člověk může svou činností vytvářet ‚statky‘, tj. skutečnost, které má hodnoty“ (Dorotíková 1998, 21).

Váross (1970) poukazuje na to, že hodnota není ničím fyzikálně-materiálním, ale může být jen něčím spirituálně-ideálním. Že každý objekt má určitou příčinu svého vzniku a má zároveň nějaké určení či poslání. Tento příčino-účelový smysl je jeho hodnotou. Hodnota je jakýsi význam objektu.

Dle Kavalíře (2005) je však povaha hodnot a jejich analýza nesmírně složitá. Důvodem je to, že hodnota jako taková nestojí osamoceně, ale je determinovaná jinými hodnotami a sama determinuje, jak ve smyslu horizontálním, tak ve smyslu vertikálním, ostatní hodnoty. Proto je nutné hovořit o hodnotách jako o souboru vzájemně provázaných hodnot.

Zbořil (1947) vztahuje hodnoty nejen k lidskému jedinci či společnosti, ale i k veškerému životu vůbec.

Světlý (1978) však nesouhlasí se Zbořilovou definicí hodnot. Podotýká, že nelze sice pochybovat o potřebách vyplývajících ze základních znaků života (látková výměna a rozmnožování) a rovněž o pocitech libosti a nelibosti, spojené s uspokojováním potřeb. Zvíře však nehodnotí. Zvíře nereaguje na pocit nedostatku čehokoliv předmětem svého chtění a svého svědomí. Činnost zvířete je řízena pudově, zvíře se pro ni nerozhoduje, nevolí si ji. Pouze člověk hodnotí, není pouhým konzumentem přírody, ale aktivním tvůrcem kultury.

2.3.3 Hodnotová hierarchie

„Hodnotová hierarchie znamená, že ne všechny hodnoty jsou co do fungování systému stejně významné. Že postavení různých hodnot ve struktuře hodnotového systému má povahu pořadí“ (Dorotíková, 1998, 71).

2.3.4 Hodnotová orientace

Podle Dorotíkové (1998) je důležité, aby hodnotová orientace nebyla založena jen intelektuálně, ale aby byla zafixována i citově. Bez citových vazeb nemá hodnotový systém potřebnou stálost.

2.4 KLASIFIKACE HODNOT A HODNOTOVÉ ORIENTACE

2.4.1 Klasifikace hodnot

Dorotíková (1998) rozlišuje hodnotové systémy na objektivní a subjektivní systémy:

Subjektivní hodnotové systémy jsou součástí lidského vědomí, tvoří obsah jeho hodnotové složky a jsou osobnostním projevem každého jedince. Ten se v nich prosazuje svými představami, touhami a vášněmi, nahromaděnými zkušenostmi a znalostmi, prioritami, psychickými dispozicemi atd.

Zatímco objektivní hodnotový systém funguje více méně automaticky a setrvačně a člověk svou každodenní činností přispívá k jeho udržování a rozvoji nebo naopak k jeho zpochybňování a stagnaci (Dorotíková, 1998, 76).

V. E. Frankl (2006) rozlišuje tři kategorie hodnot. Jsou to tvůrčí, zážitkové a postojové hodnoty.

K tvůrčím hodnotám přiřazuje takové hodnoty, které vznikly právě tvůrčí činností. Tvůrčím dílem však nerozumí pouze díla kreativní, ale veškerá lidská díla. Neboť každé dílo odráží individualitu osobnosti a má svou jedinečnou a trvalou hodnotu.

Hodnoty zážitkové jsou hodnoty, které se uskutečňují v prožívání. Například ponořením se do krásy přírody či umění. Frankl upozorňuje na to, že právě zážitkové hodnoty mohou v jistém okamžiku dát smysl lidskému bytí.

Třetí kategorií jsou hodnoty postojové. Tyto hodnoty považuje Frankl za hodnoty nejvyšší. „Lidská existence nemůže být nikdy bezesmyslná... Dokud je při vědomí, nese odpovědnost vůči hodnotám, i kdyby to byly pouze hodnoty postoje“ (Frankl, 2006, 62).

Univerzálními hodnotami jsou hodnoty „všelidské, všeobecně platné“ (Nytrová, Pikálková, 2011, 66). Jsou to tedy takové hodnoty, které jsou společné všem lidem.

Nytrová, Pikálková uvádí 12 univerzálních hodnot:

- láska – nejde pouze o lásku mezi mužem a ženou, ale také mateřskou lásku, lásku k vlasti, k umění, ke zvířatům. Jde o hodnotu nenahraditelnou.
- naděje – naději se opíráme v těžkých životních situacích.

- odpovědnost – je nutné převzít svou odpovědnost a stát se zodpovědným, bez tohoto aktu člověk lidsky nedozraje.
- odpuštění – bez odpuštění by nemohly vztahy mezi lidmi fungovat.
- poznávání – proces osvojování si něčeho nového.
- přátelství – je považováno za zásadní hodnotu. Nejde však pouze o hodnotu mezi lidmi, ale také nám může být přítelem zvíře či kniha.
- radost – je kladná emoce, která souvisí s konáním dobra.
- rodina – jde o společenství blízkých lidí, které vytváří pocit domova, jistoty, zázemí a opory.
- svoboda – je vnitřní možnost volby na základě hodnot.
- víra – má mnoho podob, např. víra v život, v přírodu, v lidi, v Boha. Víra je v podstatě vlastní motivace.
- zdraví – zdraví je stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody. Nikoliv pouze nepřítomnost nemoci.
- život – každý člověk by měl žít plnohodnotný život, aby si na sklonku života mohl říct, žil jsem dobrý život.

Druhy hodnot podle Városose (1970, 240-246):

- ekonomické hodnoty
- biologické hodnoty
- mravní (morální, etické) hodnoty
- náboženské hodnoty
- právní hodnoty
- estetické hodnoty
- umělecké hodnoty
- neotické hodnoty
- výkonové hodnoty
- sebehodnoty

Nytrková a Pikálková (2011) dělí hodnoty do čtyř základních skupin:

- existenční rozměr - člověk je biologicky živý organismus a je pro něho důležité žít, existovat (finanční, majetkové zabezpečení; zdraví a dobrá fyzická kondice; znát a umět; radovat se a užívat si).

- sociální rozměr - člověk nežije na tomto světě sám, je pro něho důležité propojení s ostatními, tj. milovat a být milován (blízcí lidé; dominance; sebeúcta; empatie)
- mentální rozměr - člověk cítí důležitost celoživotního rozvoje, chce poznávat (poznávat místa, lidi, sebe; odhalovat tajemství přírody a lidí; učit se)
- spirituální rozměr - člověk vnímá tok času a hledá smysl své existence, chce být užitečný, považuje za důležité nechávat odkaz (integrita s universem – Bůh, příroda, energie, vesmír, karma, reinkarnace, předkové; nové a přetrvávající hodnoty – vývoj a tradice; osobní proaktivita – začínat sám u sebe).

Nytrková a Pikálková (2011) dále dělí hodnoty na hodnoty žité a hodnoty vyřčené:

- hodnota žitá – ve skutečném konkrétním chování člověka se projevila určitá hodnota, o kterou se opřelo jeho vnitřní rozhodování, a kdyby se rozhodování opřelo o jinou hodnotu, byl by výsledek jiný.
- hodnota vyřčená – racionálně si člověk uvědomuje určitý žebříček hodnot a je o něm u sebe přesvědčen. Mluví o tom, co považuje za důležité.

Nesoulad mezi hodnotou žitou a hodnotou vyřčenou se projeví tím, že se člověk nechová v souladu s tím, co říká.

Pojetí systému hodnot dle E. Sprangera (in Nytrková, Pikálková 2011, 332) na základě upřednostňované hodnoty, která u lidí determinuje přístup ke světu:

- teoretický člověk usiluje o poznání pravdy. Poznání zákonitosti, podstaty světa, vztahů mezi lidmi, je pro něho vedoucí hodnotou.
- estetický člověk hledá ve světě zážitek, estetický dojem nebo příležitost k sebevyjádření. Takový člověk žije ve světě forem, barev, zvuků, rytmů, ať je či není umělcem
- ekonomický typ hledá užitek a zisk, je egocentrická osobnost, myslí na vlastní blaho. Hodnotu má pro něho to, co je prospěšné jemu, jeho rodině nebo skupině
- sociální typ hledá sám sebe v druhém, žije pro druhého, rozdává a usiluje o lásku
- mocenský typ usiluje o mocenské postavení a ovlivňování jednání a motivů druhých lidí
- náboženský člověk hledá smysl života, který nemusí být nutně vázán na církevní doktríny

Kozielecki (1976, In Sekera, 1994) dělil hodnoty na:

- Dionýzovské hodnoty – konzumace, komfort, dobré živobytí. Ze světa berou co nejvíce, touží po luxusu, rádi vlastní věci. V krajním případě vede tato hierarchie hodnot k egoismu a příživnictví. K tomuto typu lidí můžeme zařadit mnoho současníků zaměřených na spotřebu.
- Herkulovské hodnoty – dominance nad druhými, touha po vládě, slávě společenském uznání. Chtějí mít vládu a kontrolu nad jinými jedinci, společenskými skupinami, nad prostředím.
- Hodnoty apollónské – tvořivost, poznání světa, rozvoj vědy, umění.
- Hodnoty prométheovské – boj za spravedlnost, proti zlu, bolesti, krutosti. Vysokou hodnotou je skupinová sounáležitost. Lidé s těmito hodnotami se nevyskytují příliš často.
- Hodnoty sokratovské – poznání sebe a porozumění sobě samému a zdokonalení vlastní osobnosti jsou nejvyšším dobrem. Stálý rozvoj a sebevýchova, sebezdokonalování, vytváření rozvinuté vlastní osobnosti je pramenem uspokojení. Sokratovské hodnoty (jak poznat a změnit sebe) úzce souvisí s apollónskými hodnotami (jak poznat a změnit svět).

2.4.2 Klasifikace hodnotové orientace

Na problematiku hodnotových orientací se zaměřuje řada odborníků. Většina výzkumů se však zaměřuje na dospělou populaci. V České republice zkoumal preference jednotlivých hodnot mezi mladou generací ve věku 15-30 let například Petr Sak. Ve své publikaci Proměny české mládeže shrnul výzkumy od roku 1979 do roku 1998. Na základě výsledků faktorové analýzy získal 7 faktorů, které vyjadřují obecnější hodnotovou orientaci.

Sak (2000, 78-80) dělí hodnotovou orientaci na:

- 1) Egoisticko-materialistickou hodnotovou orientaci – tato orientace je tvořená hodnotami majetek, plat, společenská prestiž, soukromé podnikání a úspěšnost v zaměstnání. Nositelé této hodnotové orientace se chtějí prosadit, chtějí být v centru pozornosti, ale nechtějí pro společnost a pro druhé lidi nic přinést. Cílovou životní dominantou je majetek a jeho získávání.
- 2) Profesionálně-rozvojovou hodnotovou orientaci – je tvořen hodnotami vzdělání, rozvoj vlastní osobnosti, zajímavá práce, úspěšnost v zaměstnání. Tato orientace

spojuje dvě dimenze, které se prolínají. Lidé s touto orientací mají tvořivý a aktivní přístup k životu. Seberozvoj vlastní osobnosti spojují se svou prací. Očekávají od ní tvořivost a zajímavost, stimulující jejich osobnostní rozvoj.

- 3) Reprodukční hodnotovou orientaci – tvoří hodnoty životní partner, rodina a děti, láska. Tato hodnotová orientace znamená naprogramování z hlediska rozmnožování a vytváření podmínek pro růst a socializaci dětí.
- 4) Globální hodnotovou orientaci – vytváří hodnoty zdravé životní prostředí, mír a zdraví. Tato hodnotová orientace, společně s reprodukční hodnotovou orientací, představují dvě stránky existence lidské civilizace. Vyjadřují zájmy celého lidského rodu.
- 5) Liberální hodnotovou orientaci – tvoří hodnoty svoboda, demokracie a soukromé podnikání. Nejsilněji je tato hodnotová orientace sycena hodnotou svoboda. Ostatní dvě hodnoty jsou konkretizací do dvou oblastí života společnosti a člověka, do politického a ekonomického života.
- 6) Sociální hodnotovou orientaci – tvořená hodnotami veřejně prospěšné práce, politická angažovanost, společenská prestiž a být užitečný druhým lidem. Sociální hodnotová orientace směřuje člověka k sociální integraci a umožňuje jedinci překračovat individuální dimenzi.
- 7) Hédonistickou orientaci – vytvářejí hodnoty koníčky a zájmy, přátelství a láska. Významnou součástí této orientace jsou mezilidské vztahy. Ovšem vztahy, které jedince nesvazují. Také aktivita daná touto orientací má nezávazný charakter, nevyjadřuje velkou zodpovědnost

2.5 TEORIE HODNOT

Váross (1970) se zamýšlí nad otázkou, jak je možné že lidé hodnotí určité objekty rozdílně a dokonce i protichůdně? Došel k závěru, že hodnota se do objektu jen subjektivně promítá, a závisí od momentálních potřeb a zájmů jednotlivců nebo společenských útvarů. Pokud dvě osobnosti hodnotí určitý předmět shodně, není to důkaz, že daný objekt má nějakou objektivní hodnotu, ale pouze důkaz toho, že mají stejné zájmy a podobný charakter.

Názory na povahu hodnot Váross rozděluje do tří analogických skupin:

- a) Objektivistické teorie dokazují, že hodnota je objektivně danou součástí mimosubjektivní reality

b) Subjektivistické teorie zastávají názor, že hodnoty jsou fenomény tvořené subjektivním vědomím a závisí na subjektivních stavech. Osobnost doplňuje jimi poznáním získaný obraz o realitě. Hodnoty jako obsahy vědomí nebo jeho reakce podléhají ve svojí existenci změnám, jakým podléhá sám subjekt. Jsou, podle toho, par excellence individuálně-psychologickými jevy, protože jsou pojmově vyjádřeným souhrnem potřeb a zájmů individua, které dává najevo svoje základní tendence sebezachování, seberozvíjení nebo sebeuplatnění.

c) Dialektické teorie usilují o definování podílu subjektivních a objektivních činitelů v hodnotách, a to rozbořením pojmu, zážitku a individuálně-sociální funkce hodnoty. Hodnoty nejsou ontologické danosti, ale výsledek základních antropologických tendencí, funkcí a činností, které charakterizují jednotlivce a společnost. Jsou výsledkem diskuze mezi subjektivními individuálními potřebami a intersubjektivními sociálními kritérii, a to ve vztazích a nárocích navzájem, v jejich poměru k základním potřebám a nadstavbovým zájmům o skutečnost. (Városová, 1970, 109-110).

2.6 SOCIALIZACE – UTVÁŘENÍ HODNOTOVÉ ORIENTACE

V průběhu dospívání dochází k socializaci člověka. Primární socializace probíhá v dětství, poté dochází k sekundární socializaci. V období dospívání tedy dochází k sekundární socializaci. (Berger, Luckmann 1999) Helus (1973; in: Macek 1999) poukazuje na jednu složku, která tvoří socializaci a je jí složka hodnotově normativní. Mladí lidé v průběhu sekundární socializace získávají poznatky o hodnotách, normách a přesvědčení dané společností. Mladým lidem je vštěpují sociální instituce – na prvním místě rodina, poté škola, média a popřípadě náboženství.

Hodnotová orientace je podle Velehradského (1978) výslednicí dlouhodobého vzdělávacího a výchovného procesu, ale také sebevýchovného působení, působení materiálních a sociálních podmínek i konkrétních sociálních situací. Promítá se do ní vliv získaných životních zkušeností, i hodnotové orientace sociálních skupin, jíž je jedinec příslušníkem.

Prudký (2004) definuje socializaci jako proces zvnitřňování (interiorizace) hodnot. Tento proces je současně procesem vytváření plnohodnotné osobnosti. A sociální učení je možné chápat také jako proces výběru, zvažování a přijímání nabídky hodnot.

Hnilica (2007) ve své studii uvádí, že vývoj hodnot v ontogenezi nelze vysvětlit pouze socializací, ale že se na něm podílí současně zrání, socializace a procesy, které souvisejí s vnitřní dynamikou systému hodnot.

Dle Kavalíře (2005) se systém hodnot společnosti utváří společně se vznikem sociálních vazeb. Jedním z klíčových aspektů ovlivňující společenské vztahy, jsou právě hodnoty, které lidé preferují. V hodnotové orientaci jsou odraženy druhové i osobní zkušenosti, sociální vazby a zákonitosti, a to jak na úrovni jedince, tak na úrovni sociálních skupin.

Horák (1996) definuje globální názor. Je centrální složkou individuálního vědomí člověka, která se utváří v procesu jeho socializace, a bez které by si nemohl vypracovat vlastní hodnotovou orientaci. Do globálního názoru patří jak soustava názorů na svět a o světě, tak i zkušenost. Bez zkušeností by byl globální názor pouhou sumou naučených, nepochopených a tudíž neživotných pouček.

Pelikán (2007,75) charakterizuje světový názor jako „integraci osobnostních vztahů je osobní světový názor a životní pozice z něj vyplývající“

Světový názor v pojetí Diltheye (1980) je osobní záležitostí individuálního vnímání světa a vlastního místa v něm. Pokud tedy světový názor pomáhá člověku pochopit svět a své místo v něm, dává mu také možnost ujasnit si své vztahy k sobě, druhým lidem, ke společnosti, k přírodě.

2.7 VYMEZENÍ POJMU NORMA A IDEÁL

2.7.1 Norma

Mezi hodnotami a normami existuje zákonitý paralelismus a kauzální souvislost, neboť hodnoty jsou hodnotami jen ve vztahu k příslušným normám“ (Városov, 1970, 246).

Dle Bakešové (2009) je norma (lat. pravidlo, předpis, míra) obecně platný příkaz, zákaz, návod k jednání, pravidlo soužití. N. má být závazná pro všechny, je to silný společenský regulativ chování. Přirozený vznik sociálních n. souvisí s obecně sdílenou potřebou úpravy a stabilizace kontaktů mezi lidmi, ale účinnost norem, tj. jejich dodržování byla tradičně jistěna náboženskými idejemi a kodexy. Společensky nejdůležitější se postupně staly právními normami. Při nedodržování norem nastupují sankce, buď zákonné, nebo neformální, které provádí bezprostřední sociální okolí.

K silnějším neformálním sankcím patří např. ztráta prestiže, ostrakizace, méně závažně se trestají např. posměchem, nedůvěrou, vyloučením z některých společenských aktivit. Vštěpováním norem je náplní socializace.

„Ne vesmír a poznávající jej věda tvoří normy, ale my tvoříme normy, rozhodující se na podkladě poznání sebe i světa a jejich vzájemných vztahů“ (Zbořil, 1947, 236).

„Hodnota je kvalita až realizované funkce, tedy kvalita, která se dá zjišťovat pouze po svém uskutečnění porovnáváním s normou“ (Városová, 1970, 263).

„Normy chování jsou sociálně vymezená pravidla, rozlišující žádoucí, tolerované a zakázané projevy“ (Vágnerová, 2007, 329).

„Norma není poznatkem, neobsahuje konstatování nějaké skutečnosti, ani fikce, neobsahuje žádný fakt, nýbrž je právě příkazem, že se něco státi má, nebo že něco má býti konáno“ (Zbořil, 1947, 234).

„Norma je postulát (předpis, zákon, kritérium, představa, myšlenka atd.), která kladně či záporně, někdy kladně i záporně určuje formu funkcionálního projevu. Nositelem a stanovitelem normy může být individuum a všechny druhy společností. Normy mohou být uvědomělé, ale i neuvědomělé a instinktivní. ‚Adresátem‘ normy mohou být všechny individuální a kolektivní jednotky, ale i jejich jednotlivé funkce“ (Városová, 1970, 262).

2.7.2 Ideál

„Ideál (z řečtiny a latiny: idea, pravzor, myšlenka, představa, obraz) je to, co je považováno za dokonalé, vzorné, hodné uskutečnění nebo následování; cíl, k němuž se jen přibližujeme, aniž bychom ho kdy plně dosáhli“ (Dohnalová, Malina, 2006, 51).

Podle Dorotíkové (1998) je člověk manipulován ze strany výtvorů. Ani věci, ani ideje nedělají nic. Pouze jsou. Ale teprve když je ztotožníme s hodnotami, ožijou a my se dostáváme do sféry jejich vlivu.

„Ideály chápeme jako racionální výraz našich tendencí, našich snah, nejvyšší ideály pak jako racionální výraz našich základních, bytostných tuh“ (Zbořil, 1947, 232).

„Pro svůj ideál i pro normu k němu směřující se musíme rozhodnout a rozhodnutí je akt volní“ (Zbořil, 1947, 232).

„Naše ideály nejsou pouhým racionálním výrazem naší vůle, ale jsou hybnými silami života individuálního i společenského“ (Zbořil, 1947, 238).

Dělení ideálů (Zbořil 1947, 222):

- ideály pravé (odpovídají našemu skutečnému chtění)
- ideály nepravé (neodpovídají našemu skutečnému chtění)

- ideály realistické (dosažitelné)
- ideály utopistické (nedosažitelné)

- ideály individuální (týkají se jedince)
- ideály společenské (týkají se skupiny)

Zbořil (1947) tvrdí, že nejsme pasivními diváky a pozorovateli, ale tím, že se řídíme svými normami a ideály přetváříme skutečnost podle svého přání.

„Hodnotícím činitelem je rozum, rozum je při hodnocení elementem nutným, nepostradatelným a není hodnocení bez vědomí, to je bez rozumu“ (Zbořil, 1947, 158)

2.8 OBDOBÍ MEZI DĚTSTVÍM A DOSPĚLOSTÍ

Období mezi dětstvím a dospělostí charakterizoval již Aristoteles, když vytvářel periodizaci života člověka. Označil období mezi 14 a 21 rokem života za svébytné období života, ve kterém má člověk ukončit svůj tělesný a pohlavní vývoj, formovat svůj charakter, myšlení a rozum.

2.8.1 Vymezení pojmů puberta, dospívání, mládež, adolescence

Přechodné stádium mezi dětstvím a dospělostí se v literatuře označuje několika termíny. Je to puberta, dospívání, adolescence, mládež aj.

Puberta

Dle Wikipedie je pubert označení fyziologických změn probíhajících v dospívání. Kdy se tělo dítěte mění v tělo dospělého člověka schopného reprodukce. Tyto fyziologické změny jsou řízeny hormonálně.

Dospívání

Kdežto dospívání je označení období psychologického a společenského přechodu mezi dětstvím a dospělostí. Dospívání velmi často přesahuje časové období puberty a jeho hranice jsou méně přesně definované.

Erikson (Macek, 1999, Čáp 1996) chápal dospívání jako konflikt mezi potřebou integrace sebe samého (Ego identitou) a potřebou vyrovnat se s nejasnými požadavky společnosti tak, aby adolescent byl schopen najít a akceptovat svoje místo a hodnotu jako člen tohoto společenství. Klade si otázky: Kdo jsem vlastně já? O co mi v životě jde? Jak se na mne dívají druzí? V tomto období dochází ke zformování identity.

Mládež

Mládež je demografická skupina obyvatelstva nacházející se stavem vývoje mezi dětstvím a dospělostí. Nejčastěji bývá vymezována věkem přibližně od 13–15 do 25-30 let (www.wikipedia.org).

Termín mládež označuje buď nepřesně ohraničenou věkovou skupinu, nebo sociální kategorii vymezenou specifickými biologickými, psychickými a sociálními znaky. Příslušníky mládeže spojuje to, že se nalézají ve stejném životním cyklu a že jsou stejnou generací (Velký sociologický slovník, 1996, 635).

Adolescence

Slovo adolescence je odvozeno z latinského slova adolescere (dospívat, dorůstat, mohutnět, vyvíjet se, sílit) (Macek, 2003).

Macek (2003) rozděluje adolescenci do tří etap. Na časnou adolescenci 10 (11)-13 let, střední adolescenci 14-16 let a pozdní adolescenci 17 – 20 a více let. U jiných autorů je období dospívání rozděleno na pubescenci a adolescenci (Vágnerová, 2005).

Přesné vymezení období mezi dětstvím a dospělostí je velmi problematické. Hranice mezi dětstvím a adolescencí je značně individuální a taktéž hranice mezi adolescencí a dospělostí. Období přechodu mezi dospělostí a dětstvím se stává stále více otevřeným obdobím, bez jasného ukončení. Werner Helsper (2003) mluví dokonce o zániku dospělosti. Tvrdí, že mladickost, když ne zrovna dětinskost, se stala příznačnou pro celou kulturu. I tam, kde mají lidé západní průmyslové civilizace

vzdělávací proces už za sebou, pokoušejí se udržet si aspoň symbolicky znaky mládí, počínaje aranžováním vlastního „mladého“ těla až k vynucování si „mladického“ životního stylu s jeho specifickými požitky, cestováním, promiskuitou atd.

2.8.2 Morální vývoj adolescentů

Macek (1999) popisuje rozvoj osobní morálky u adolescentů jako pomalé překonávání svého egocentrismu v interpersonálních vztazích. Tedy rozvoje znalosti a přesvědčení o tom, co je správné a co je špatné. K vývoji morálky slouží jak kognitivní rozvoj (abstraktní myšlení), tak sociální okolí, ke kterému se během adolescence mění vztah, utvářejí si bližší a pevnější vztahy.

Jean Piaget (1932) vytvořil teorii na základě pozorování způsobu, jakým si děti různého věku osvojují pravidla hry v kuličky. Adolescence patří dle Piageta do 4. stádia morálního vývoje, takzvaného kodifikování pravidel. V tomto období jsou přesně řízeny nejen jednotlivé partie hry, ale pravidla jsou všem spoluhráčům jasná v celé jejich úplnosti.

Kohlberg si všiml, že zvolení stejné alternativy v rámci morálního dilematu může mít velice rozdílné důvody a že jsme ochotni pochopit a respektovat zvolení opačné alternativy v rámci řešení morálního dilematu. Rozdělil morální vývoj na období Kohlberg (in Čáp, 1996):

- Předkonvenční (do 10 let) – dítě se chová bez ohledu na druhé, nejvýše poslechne toho, aby se vyhnulo trestu nebo aby dosáhlo odměny.
- Konvenční („morálka hodného dítěte“) – dítě se již přizpůsobilo základním požadavkům dospělých a řídí se tím, co se od něho očekává.
- Postkonvenční – jedinec se již řídí principy, které přijal za své, interiorizoval je.

Carol Gilliganová (1982) ve své knize kritizovala teorie Piageta a Kohlberga. Kritizovala je za to, vytvořili morálku spravedlnosti, která rekonstruuje pouze mužský morální vývoj. Ženy podle Gilliganové dávají přednost rodinné perspektivě, která vede k morálce péčování. Rozlišuje pět morálních stádií:

1. Prekonvenční – Orientace na individuální přežití
2. Přejídná fáze – Od egoismu k odpovědnosti
3. Konvenční – Zřeknutí se dobrého (zaujatí altruistického stanoviska)
4. Přejídná fáze – Od dobroty k pravdě
5. Postkonvenční stadium – Morálka nenásilí

3 CÍLE A HYPOTÉZY

3.1 HLAVNÍ CÍL

Hlavním cílem práce je zjistit hodnotovou orientaci středoškolské mládeže na vybraných středních školách v Holešově a v Uherském Brodě.

3.2 DÍLČÍ CÍLE

1. Komparovat rozdíly v hodnotách mezi sportující a nesportující mládeží.
2. Komparovat hodnotový systém chlapců a dívek.
3. Komparovat výsledky dotazníkového šetření v Holešově a v Uherském Brodě.

3.3 ÚKOLY

1. Analyzovat odbornou literaturu.
2. Najít vhodný nástroj pro zjištění hodnotového systému mládeže na základě prostudované literatury.
3. Zajistit dotazníkové šetření na gymnáziu v Holešově a Uherském Brodě.
4. Statisticky vyhodnotit dotazníkové šetření.
5. Porovnat výsledky s dřívějšími výzkumy hodnotové orientace mládeže.

3.4 HYPOTÉZY

K dosažení cílů diplomové práce jsem stanovila hypotézy, které budou výzkumem validovány nebo falzifikovány.

- H1. Lze předpokládat rozdílné umístění hodnot týkajících se sportu (atraktivní, fyzická kondice, možnost sportovat) v žebříčku hodnot u sportující a nesportující mládeže.
- H2. Struktura hodnotového systému je u chlapců a dívek odlišná (muži preferují hodnoty schopný a čestný, ženy uznávají zralou lásku a pocit sounáležitosti).

4 METODIKA

4.1 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Do výzkumného souboru byla zařazena dvě gymnázia. Gymnázium v Holešově a v Uherském Brodě. Obě města leží ve Zlínském kraji, a co do počtu obyvatel jsou téměř stejně velká (počet obyvatel k 26. březnu 2011 v Holešově je 11 951 a v Uherském Brodě 16 956 (z www.wikipedia.org.cz). Na Gymnáziu Ladislava Jaroše v Holešově studuje 480 žáků v 8mi třídách čtyřletého studia a 8mi osmiletého studia a Gymnázium Jana Amose Komenského v Uherském Brodě má kapacitu 720 žáků, 8 tříd čtyřletého studia a 16 tříd osmiletého studia.

Cílová skupina dotazovaných byla mládež ve věku 15 až 19 let. Celkem se jednalo o 275 osob, 160 osob z gymnázia v Holešově a 115 osob z gymnázia v Uherském Brodě. V souboru dotazovaných bylo 107 mužů a 146 žen. Vyplňování dotazníků bylo dobrovolné a anonymní. I přes veškeré snahy bylo získáno celkem 253 platných dotazníků. Žádný z respondentů neodmítl dotazník vyplnit, 22 dotazníků bylo vyřazeno z důvodu neúplnosti dat, či nedodržení pokynů pro vyplnění dotazníku.

4.2 VÝZKUMNÁ METODA – DOTAZNÍK

Ke sběru dat byla použita metoda dotazníku. Dotazník je způsob psaného řízeného rozhovoru a umožňuje zkoumat více osob současně, takže v krátkém časovém úseku lze získat velké množství výpovědí. Použitý dotazník je uveden v Příloze 1 této práce.

4.2.1 Metoda Schwartz Value Survey (SVS)

„V současné době je asi nejužívanějším prostředkem k měření hodnotových orientací Schwartzovo zjišťování hodnot (Schwartz Value Survey, SVS) [Schwartz 1992], které má ambice být univerzální a úplné“ (Řeháková, 2006, 108).

Metoda měření hodnotových orientací, použitá pro výzkum hodnotové orientace mládeže v této diplomové práci, se nazývá Schwartzovo zjišťování hodnot (Schwartz Value Survey, SVS). Tento standardizovaný dotazník s 57 hodnotami byl upraven pro záměry disertační práce (Kavalíř, 2003), kde byly přidány tři další hodnoty týkající se

pohybové aktivity: možnost sportovat, fyzická kondice a atraktivní – ve smyslu být fyzicky atraktivní.

Respondent byl požádán, aby přidělil 60 hodnotám číselnou hodnotu z devítistupňové škály. Touto stupnicí určuje, které hodnoty jsou důležité jako vedoucí principy jeho života a které jsou méně důležité. Každá hodnota je upřesněna v závorce a respondent u každé hodnoty označuje křížkem čísla od -1 do 7. S tím, že čím vyšší je číselné hodnocení (0, 1, 2, 3, 4, 5, 6), tím vyšší je důležitost dané hodnoty, jako vedoucího principu života. 0 znamená, že hodnota není vůbec důležitá, 3 znamená, že hodnota je důležitá a 6 znamená, že hodnota je vysoce důležitá. -1 je pro označení hodnot, které jsou v protikladu s principy, kterými se řídí a 7 je pro označení hodnot, které mají nejvyšší důležitost jako vedoucí princip života. Vzhledem k tomu, že takových hodnot nebývá více než dvě, jsou respondenti upozorněni, že sedmičku mohou použít maximálně dvakrát. Pokud se v dotazníku objevilo více sedmiček, byly vyřazeny pro nedodržení pokynů pro vyplnění dotazníků.

Dotazník krom již zmíněných 60 hodnot obsahoval doplňující otázky, které informují o věku, o pohlaví, o druhu provozovaného sportu. Vyplnění dotazníku bylo anonymní a trvalo respondentům průměrně 20 minut s rozpětím od 10 do 35 minut.

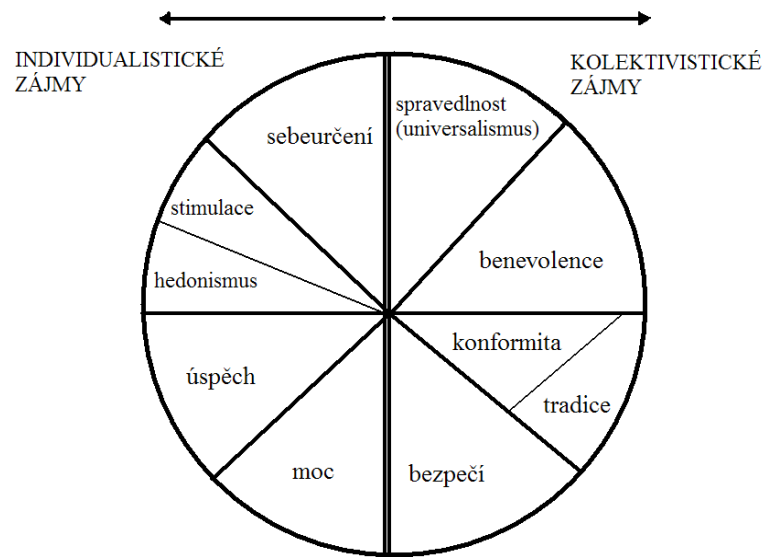
4.2.2 Teorie Schwartz Value Survey (SVS)

Podle Schwartz a Bilsky (1990) hodnoty reprezentují tři univerzální požadavky lidské existence:

- potřeby jedince jako biologického organismu,
- nezbytnost koordinované sociální interakce,
- přežití a zabezpečení zájmů skupin.

Na základě toho vytvořili pojmovou definici hodnot, která zahrnuje pět formálních vlastností hodnot, které se v literatuře neustále vrací. Hodnoty:

- a. jsou pojmy nebo přesvědčení,
- b. vztahují se k žádoucím koncovým stavům nebo chování,
- c. přesahují specifické situace,
- d. řídí výběr nebo ohodnocení chování a jevů,
- e. jsou uspořádané podle relativní důležitosti.

Obr. 1 Teoretický model vztahů mezi deseti motivačními typy hodnot (Kavalíř, Hnilica, 2005).

Schwartz a Bilsky (1990) rozlišil ve své práci deset hodnotových oblastí, které vykazují kruhovou strukturu (obr. 2). Hodnotové oblasti, které jsou umístěny v kruhu vedle sebe (například moc a úspěch), spolu korelují kladně. Zatímco protilehlé oblasti (například moc a spravedlnost) se vylučují a korelují spolu záporně. Tento model zobrazuje univerzální strukturu vztahů mezi hodnotami. Deset hodnotových oblastí definovala Řeháková (2006, 109-110):

1. Samostatnost (self-direction). Definujícím cílem je nezávislost myšlení a výběru jednání, tvořivost, zvědavost. Motivační typ byl odvozen z potřeb kontrolovat a ovládat a z potřeby autonomie a nezávislosti.
2. Stimulace (stimulation). Motivačním cílem je vzrušení, novota, výzva. Typ byl odvozen z předpokladu, že k optimální úrovni aktivace je potřebná pestrost a mnohotvárnost podnětů.
3. Požitkářství (hedonism). Motivačním cílem je požitek, rozkoš, smyslové uspokojení. Hodnotový typ byl odvozen z potřeby požitků a z potěšení, které vzniká na základě jejich uspokojování.
4. Úspěch (achievement). Definujícím cílem je osobní úspěch, který se projevuje prostřednictvím schopnosti posuzované podle sociálních standardů. Kompetentní vystupování je podmínkou pro získání zdrojů pro přežití, pro úspěšné sociální vztahy a pro úspěšné institucionální fungování.

5. Moc (power). Hlavním cílem je dosažení sociálního statusu a prestiže, kontrola nebo dominance nad lidmi a zdroji. K fungování institucí je zřejmě potřebný určitý stupeň statutové diference. Aby byl tento fakt ospravedlnitelný, a aby ho lidé akceptovali, musí považovat moc za hodnotu. Moc a úspěch jsou hodnoty, které jsou zaměřené na společenskou vážnost. Zatímco úspěch zdůrazňuje aktivní demonstraci schopnosti v konkrétní interakci, moc zdůrazňuje dosažení nebo uchování dominantní pozice uvnitř obecnějšího sociálního systému.

6. Bezpečnost (security). Motivačním cílem je vlastní bezpečnost, harmonie a stabilita, ale také bezpečnost společnosti a vztahů. Tento hodnotový typ vyplývá ze základních individuálních a skupinových požadavků.

7. Konformismus (conformity). Definujícím cílem je sebekázeň v jednání, zálibách a popudech, u nichž je pravděpodobné, že by mohly znepokojit nebo ohrozit ostatní a porušit společenská očekávání nebo normy. Typ je odvozen z předpokladu, že jedinci potlačují sklony, které by mohly být společensky rušivé, které by ohrožovaly hladké fungování skupiny.

8. Tradice (tradition). Skupiny na celém světě vyvíjejí symboly a zvyky, které reprezentují jejich sdílenou zkušenost a osud. Tradiční způsoby chování se stávají symbolem skupinové solidarity, výrazem jedinečnosti skupiny a předpokládaným garantem jejího přežití. Často mají formu náboženských rituálů a norem chování. Motivačním cílem tradičních hodnot je respekt, oddanost a přijetí zvyků a ideálů, které ta která kultura nebo náboženství zavádí.

9. Benevolence (benevolence). Toto je úžeji definovaná verze dřívějšího pro-sociálního typu. Zatímco pro-sociální typ se týkal zájmu o prosperitu všech lidí, benevolence se soustřeďuje na zájem o prosperitu těch, s nimiž jsme v každodenním styku. Motivačním cílem je zachování a zvětšení prosperity lidí, s kterými se často stýkáme.

10. Univerzalizmus (universalism). Tento typ zahrnuje dřívější „zralost“ a část dřívějšího typu „pro-sociální“. Motivačním cílem je pochopení, uznání, tolerování a ochrana prosperity všech lidí a přírody. Lze ho odvodit z požadavků zajišťujících přežití. Pokud se totiž nepodaří akceptovat druhé, kteří jsou jiní a jednat s nimi spravedlivě, povede to k životu ohrožujícím střetům a neúspěch v ochraně přírody povede ke zničení zdrojů, na kterých závisí život.

Každá z 57 hodnot přináleží k jedné z deseti oblastí.

1. Samostatnost - zvědavý, tvořivost, nezávislý, volící své vlastní cíle, soukromí, svoboda
2. Stimulace – odvážný, vzrušující život, pestrý život
3. Požitkářství - dopřávající si, požitek
4. Úspěch – vlivný, ctižádostivý, sebeúcta, úspěšný, inteligentní, schopný
5. Moc – vliv ve společnosti, autorita, bohatství, chrání si vlastní pověst, společenské uznání
6. Bezpečnost – bezpečnost národa, společenský pořádek, opětování laskavostí, pocit sounáležitosti, čistotný, bezpečnost rodiny, zdraví
7. Konformismus – slušnost, sebekázeň, vážící si rodičů a starších, poslušný
8. Tradice – věřící, pokorný, úcta k tradicím, umírněný
9. Benevolence – duchovní život, odpouštějící, odpovědný, loajální, čestný, ochotný k pomoci, smysluplnost života, zralá láska, opravdové přátelství
10. Univerzalismus – soulad s přírodou, krásno, chrání životní prostředí, sociální spravedlnost, tolerantní, rovnost, mírový svět, moudrost, vnitřní harmonie

4.3 POSTUP PŘI ZÍSKÁVÁNÍ DAT

Pro mé šetření jsem si vybrala gymnázium v Holešově a Uherském Brodě. Tyto gymnázia byla záměrně vybrána ze Zlínského kraje, odkud pocházím. Holešov i Uherský Brod jsou co do počtu obyvatel téměř shodně velké (počet obyvatel k 26. březnu 2011 v Holešově je 11 951 a v Uherském Brodě 16 956 (z www.wikipedia.org.cz). Kontaktovala jsem konkrétní učitele z těchto gymnázií a po jejich souhlasu s výzkumem jsem kontaktovala i kancelář daných gymnázií. Vedení školy s provedením výzkumu souhlasilo. Obě gymnázia upřednostnila provedení výzkumu pod dohledem jejich učitele. Učitelé byli mnou proškoleni, jak správně vyplnit dotazníky. Nejdůležitější bylo obeznámení s faktem, že v dotazníku smí být použita 7 (tedy nejvyšší možné skóre) maximálně dvakrát. Pokud se objevila vícekrát, musel být dotazník vyřazen. Dále byli poučeni, že dotazník slouží jako výzkum k mé diplomové práci, je anonymní a získané informace nezneužiji k jiným účelům.

Poté jsem náhodným výběrem vybrala třídy, ve kterých bude proveden výzkum. Byly vyloučeny třídy Prima, Sekunda, Tercie a Kvarta. Tyto třídy nesplňují požadovanou věkovou kategorii. Losováním bylo v Holešově z tříd 1.A, 1.B, 2.A, 2.B,

3.A, 3.B, 4.A, 4.B, Kvinta, Sexta, Septima a Oktáva vybráno pět tříd. Byly to třídy Sexta, Septima, 2.A, 2.B a 3.B. Ve všech těchto třídách byl proveden výzkum. V Uh. Brodě byly losováním z tříd 1.A, 1.B, 2.A, 2.B, 3.A, 3.B, 4.A, 4.B, Kvinta A, Kvinta B, Sexta A, Sexta B, Septima A, Septima B, Oktáva A a Oktáva B vybrány třídy 1.A, 2.B, 4.B, Kvinta A, Oktáva A. V Uh. Brodě proběhl výzkum pouze u čtyř vybraných tříd (1.A, 4.B, Kvinta A a Oktáva A). Celkem bylo získáno 253 platných dotazníků, 149 z Holešova a 104 z Uh. Brodu. 22 dotazníků bylo vyřazeno z důvodu nekompletního vyplnění nebo nedodržení pokynů (vyplnění maximálně dvou sedmiček).

4.4 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT

Údaje, které jsem získala dotazníkovým šetřením, jsem převedla do elektronické podoby pro možnost pozdější statistické analýzy. Pro převod byl použit program Microsoft Excel. Dotazníky jsem očíslovala vzestupně čísly 1-253. Každý sloupec představuje jeden dotazník. Obsahuje číslo dotazníku, pohlaví (m je označení pro muže, ž je označení pro ženu), věk, sport (1 pokud se věnují sportu, 0 pokud se sportu nevěnují), druh sportu, kraj, škola (GHol je označení pro Gymnázium Ladislava Jaroše v Holešově a GUB je označení pro gymnázium J.A. Komenského v Uh. Brodě). Každý následující řádek obsahuje jednu hodnotu ze SVS dotazníku.

Otázky týkající se pohlaví a sportu byly vyhodnoceny formou četnosti a procentuálního vyjádření celkově pro všechny respondenty a také zvláště pro gymnázium Holešov a gymnázium Uh. Brod. Věk byl vyhodnocen na základě určení aritmetického průměru a směrodatné odchylky. Druh sportu byl vyhodnocen formou četností.

4.4.1 Statistická analýza

Pro seřazení hodnot dle důležitosti pro respondenty byl vypočítán aritmetický průměr a medián pro každou z hodnot. Následně byly tyto hodnoty seřazeny sestupně. Četnosti, procentuální vyjádření otázek týkajících se pohlaví a sportu, a aritmetický průměr a směrodatná odchylka týkající se otázky věku byly vypočítány v programu Microsoft Excel. Statistické zhodnocení pomocí dvouvýběrového párového t-testu jsem získala z volně přístupného softwaru na www.graphpad.com/quickcalcs/ttest2.cfm.

4.5 ANALÝZA DOKUMENTŮ

Pro tvorbu a zpracování diplomové práce jsem vycházela především z dokumentů písemného charakteru. Zejména z dokumentů sekundárního charakteru (knihy, sborníky, periodika, internet, apod.). Též jsem využívala monografických publikací (diplomové práce), vyhledávala jsem i ve fondu knihoven a v databázích.

Knihovna UP Olomouc:

http://library.upol.cz/i2/i2.entry.cls?ictx=upol&src=upol_us_cat-0&language=2

Moravská zemská knihovna v Brně:

<https://aleph.mzk.cz>

Cambridge Journals:

<http://journals.cambridge.org>

Springer-Link:

<http://www.springerlink.com.proxy.mzk.cz/>

Science Direct:

<http://www.sciencedirect.com.proxy.mzk.cz/>

WorldCat :

<http://firstsearch.oclc.org.proxy.mzk.cz/WebZ/FSPrefs?entityjsdetect=:javascript=true:screenSize=large:sessionId=fsapp8-55440-h30bt3nz-v754pc:entitypagenum=1:0>

Web of Knowledge:

http://apps.webofknowledge.com.proxy.mzk.cz/WOS_GeneralSearch_input.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&SID=Q2E2ae14Gp9PNJFDbCC&preferencesSaved=&highlighted_tab=WOS

5 VÝSLEDKY

Výsledky jsou pro přehlednost a snazší orientaci prezentovány formou tabulek a grafů. Nejprve jsou uvedeny základní charakteristiky zkoumaného vzorku mládeže. K základním charakteristikám patří pohlaví, věk, sportovní zaměřenost a druh nejčastěji provozovaného sportu. Dále je uveden žebříček hodnot mládeže, kde jsou sestupně seřazeny všechny hodnoty z dotazníku. V další podkapitole je uvedeno srovnání třiceti nejdůležitějších hodnot. Srovnáváme muže a ženy, sportovce a nesportovce a mládež z Holešova a z Uh. Brodu. V následující podkapitole uvádíme analýzu hodnot spojených se sportem v celém vzorku mládeže, u nesportující mládeže a u sportující mládeže. V závěru této kapitoly je uvedena komparace výsledků s předchozími výzkumy Kavalíře (2003) a Dědkové (2012).

5.1 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO VZORKU MLÁDAŽE

5.1.1 Charakteristika dle pohlaví

Z celkového počtu dotazníků 253, vyplnilo 107 mužů a 146 žen, tedy 42% mužů a 58% žen. Mezi respondenty byla nadpoloviční většina žen, což mohlo ovlivnit celkovou hierarchii hodnot pro celý zkoumaný vzorek (Tabulka 1).

Tabulka 1. Pohlaví respondentů

	počet respondentů	%
Muži	107	42%
Ženy	146	58%
Celkem	253	100%

Z celkového počtu 253 dotazníků, bylo 149 dotazníků z gymnázia Holešov a 104 dotazníků z gymnázia v Uh. Brodě. Procentuální zastoupení počtu žen a počtu mužů uvádí Tabulka 2. Zatímco v Uh. Brodě bylo zastoupení mužů a žen rovnocenné, v Holešově byla nadpoloviční většina žen.

Tabulka 2. Pohlaví respondentů z gymnázia Holešov a gymnázia v Uh. Brodě

	počet respondentů	muži	ženy	% muži	% ženy
Gymnázium Holešov	149	55	94	37%	63%
Gymnázium Uh. Brod	104	52	52	50%	50%

5.1.2 Charakteristika dle věku

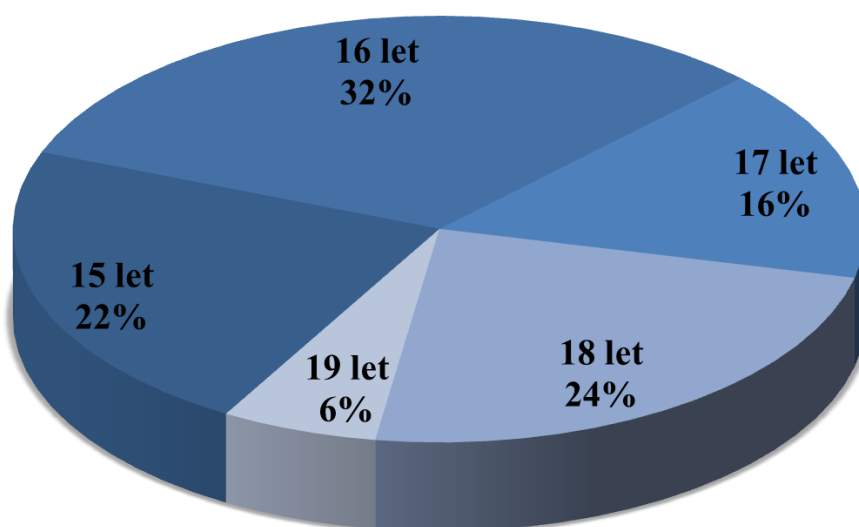
Věková hranice pro zadávání dotazníků byla 15-19 let. Věkový průměr respondentů byl $16,6 \pm 1,2$ (Tabulka 3). Věkový průměr respondentů z gymnázia Holešov a gymnázia v Uh. Brodě byl téměř shodný, jak ukazuje Tabulka 3.

Tabulka 3. Věk respondentů ($M \pm SD$)

	věk (rok)	$\pm SD$
Gymnázium Holešov	16,5	1,1
Gymnázium Uh. Brod	16,7	1,4
Celkem	16,6	1,2

M – průměr, SD – směrodatná odchylka

Ve zkoumaném vzorku byly zastoupeny všechny věkové skupiny. Procentuální zastoupení zobrazuje Obrázek 1. Nejvíce bylo zastoupeno 16 letých respondentů, nejméně 19 letých.

Obrázek 1. Věk respondentů

5.1.3 Charakteristika dle sportovní zaměřenosti

Z celkového počtu 253 respondentů 91 aktivně sportuje. Jak vyplývá z Tabulky 4, je to 36%. Srovnáme s výsledky z výzkumného šetření Aktuální problémy mladé generace v ČR, které provedla v roce 2006 Tereza Štursová. Dle výzkumu mládeže ve věku 15-26 let Štursová uvádí, že alespoň jednou týdně se 33,3% dotázaných aktivně věnuje sportu. Což se téměř shoduje s výsledky z našeho výzkumu.

Tabulka 4. Sportovní zaměřenost respondentů

	počet respondentů	%
Sportovci	91	36%
Nesportovci	162	64%
Celkem	253	100%

Dále srovnáme počet sportujících na jednotlivých gymnáziích (Tabulka 5). Z výsledků vyplývá, že sportuje stejný počet respondentů jak z gymnázia v Holešově, tak i z gymnázia v Uh. Brodě.

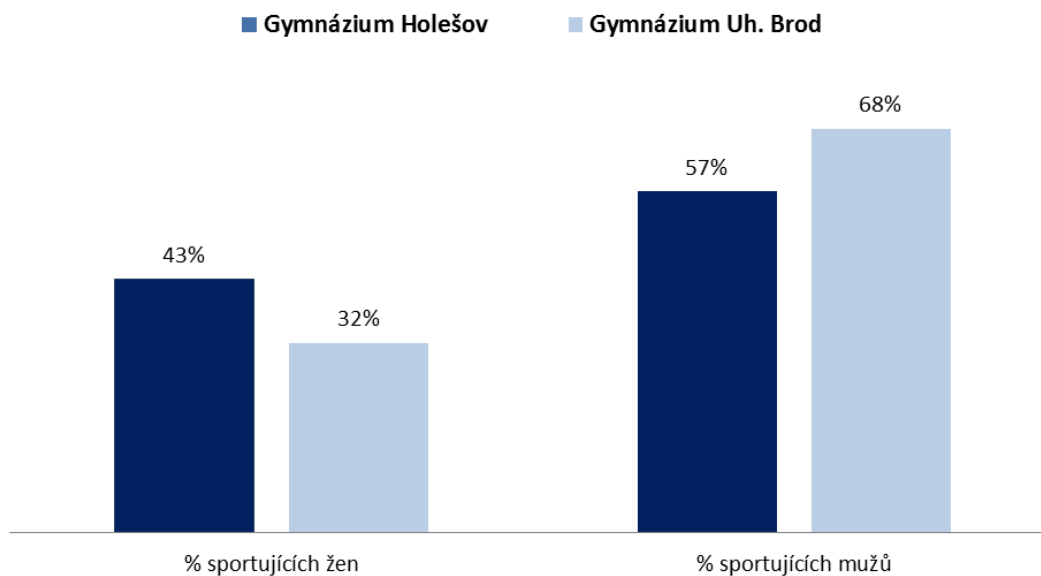
Tabulka 5. Sportovní zaměřenost respondentů z gymnázia Holešov a gymnázia v Uh. Brodě

	počet respondentů	sportující	% sportujících
Gymnázium Holešov	149	54	36%
Gymnázium Uh. Brod	104	37	36%

Procentuální srovnání sportujících mužů a žen jednotlivých gymnázií je však odlišné. Z výsledků v Tabulce 6 a grafickém znázornění na Obrázku 2 vyplývá, že více se aktivně věnují sportu muži. V Holešově je to 57% mužů a v Uh. Brodě 68% mužů.

Tabulka 6. Sportovní zaměřenost respondentů z gymnázia Holešov a gymnázia v Uh. Brodě dle pohlaví

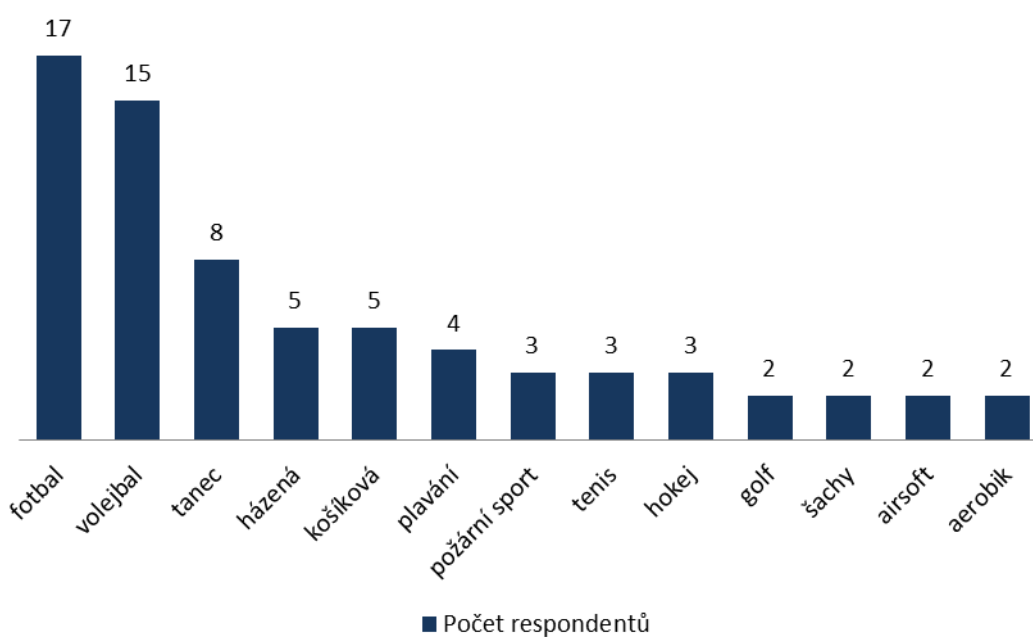
	sportující muži	% sportujících mužů	sportující ženy	% sportujících žen
Gymnázium Holešov	31	57%	23	43%
Gymnázium Uh. Brod	25	68%	12	32%
Celkem	56	52%	35	24%

Obrázek 2. Sportovní zaměřenost respondentů z gymnázia Holešov a gymnázia v Uh. Brodě dle pohlaví

5.1.4 Charakteristika dle druhu nejčastěji provozovaného sportu

Obrázek 3 znázorňuje nejčastěji provozované sporty. Nejčastěji se mládež věnuje kolektivním sportům. 17 respondentů fotbalu a 15 volejbalu.

Obrázek 3. Druhy nejčastějších sportů provozovaných respondenty

5.2 ŽEBŘÍČEK HODNOT MLÁDEŽE

V Tabulce 7 je sestupně seřazeno všech šedesát hodnot z dotazníku. Tyto hodnoty byly seřazeny na základě výpočtu aritmetického průměru a mediánu.

Tabulka 7. Hierarchie hodnot mládeže

	M	Me	
1.	5,722	6	zdraví
2.	5,692	6	opravdové přátelství
3.	5,510	6	bezpečnost rodiny
4.	5,024	5	svoboda
5.	5,020	5	těšící se ze života
6.	4,881	5	volící své vlastní cíle
7.	4,806	5	soukromí
8.	4,684	5	smysluplnost života
9.	4,577	5	zralá láska
10.	4,545	5	inteligentní
11.	4,538	5	úspěšný
12.	4,470	5	schopný
13.	4,411	5	moudrost
14.	4,407	5	loajální
15.	4,368	5	vážící si rodičů a starších
16.	4,356	5	nezávislý
17.	4,308	5	čestný
18.	4,300	5	dopřávající si
19.	4,198	4	sebeúcta
20.	4,178	4	čistotný
21.	4,166	4	vnitřní harmonie
22.	4,115	4	pocit sounáležitosti
23.	4,111	4	slušnost
24.	4,043	4	odpouštějící
25.	4,000	4	odpovědný
26.	3,984	4	mírový svět
27.	3,976	4	ochotný k pomoci
28.	3,972	4	ctižádostivý
29.			tolerantní
30.	3,929	4	požitek
31.	3,925	4	pestrý život
32.	3,889	4	vzrušující život
33.	3,881	4	možnost sportovat
34.	3,826	4	chránící si svoji pověst
35.	3,767	4	sebekázeň
36.	3,739	4	společenské uznání
37.	3,708	4	fyzická kondice
38.	3,625	3	sociální spravedlnost
39.	3,569	3	tvořivost
40.	3,415	3	rovnost
41.	3,383	3	opětování laskavostí
42.	3,356	3	atraktivní
43.	3,245	3	bohatství
44.	3,233	3	poslušný
45.	3,166	3	zvědavý
46.	3,043	3	společenský pořádek
47.	3,032	3	odvážný
48.	2,862	3	bezpečnost národa
49.	2,834	3	přijímající svůj životní úděl
50.	2,759	3	krásno
51.	2,719	3	autorita
52.	2,648	3	soulad s přírodou
53.	2,613	3	vlivný
54.	2,573	3	chránící životní prostředí
55.	2,458	2	pokorný
56.	2,439	3	umírněný
57.	2,306	2	vliv ve společnosti
58.	2,209	2	úcta k tradicím
59.	2,067	2	duchovní život
60.	1,482	1	věřící

Vysvětlivky: M- Aritmetický průměr, Me – Medián

5.3 NEJPREFEROVANĚJŠÍ HODNOTY

5.3.1 Srovnání nejpreferovanějších hodnot u mužů a žen

Tabulka 8. Hierarchie nejpreferovanějších hodnot u mužů a žen

	M	Me	Muži		M	Me	Ženy
1.	5,458	6	opravdové přátelství	1.	5,924	6	zdraví
2.	5,449	6	zdraví	2.	5,863	6	opravdové přátelství
3.	5,308	6	bezpečnost rodiny	3.	5,658	6	bezpečnost rodiny
4.	4,822	5	těšící se ze života	4.	5,192	6	svoboda
5.	4,794	5	svoboda	5.	5,164	5	těšící se ze života
6.	4,738	5	schopný	6.	5,034	5	volící své vlastní cíle
7.	4,682	5	inteligentní	7.	5,021	6	zralá láska
8.	4,673	5	volící své vlastní cíle	8.	4,925	5	soukromí
9.	4,645	5	soukromí	9.	4,795	5	smysluplnost života
10.	4,533	5	smysluplnost života	10.	4,568	5	úspěšný
11.	4,495	5	úspěšný	11.	4,514	5	vážící si rodičů a starších
12.	4,449	5	loajální	12.	4,493	5	moudrost
13.	4,430	5	čestný	13.	4,452	5	čistotný
14.			dopřávající si	14.	4,445	5	pocit sounáležitosti
15.	4,299	4	moudrost	15.			inteligentní
16.			5	nezávislý	16.	4,397	5
17.	4,168	4	vážící si rodičů a starších	17.	4,377	5	loajální
18.	4,084	4	slušnost	18.	4,363	4,5	vnitřní harmonie
19.	4,000	4	požitek	19.	4,342	4	sebeúcta
20.			sebeúcta	20.	4,274	4,5	schopný
21.			odpouštějící	21.	4,253	5	mírový svět
22.	3,972	4	zralá láska	22.	4,226	4	pestrý život
23.	3,953	4	možnost sportovat	23.	4,219	4	čestný
24.	3,944	4	chránící si svoji pověst	24.	4,205	4	odpovědný
25.	3,935	4	fyzická kondice	25.			dopřávající si

Vysvětlivky: M- Aritmetický průměr, Me – Medián

Tabulka 9. Párový t-test muži/ženy pro pět nejvýznamnějších hodnot

Hodnota	p
zdraví	0,0080**
opravdové přátelství	0,0281*
bezpečnost rodiny	0,0323*
svoboda	0,0843
těšící se ze života	0,1055

Vysvětlivky: p – Hodnota statistické významnosti

Statisticky významné hodnoty: * $0,01 < p \leq 0,05$; ** $0,001 < p \leq 0,01$; *** $p \leq 0,0001$

5.3.2 Srovnání nejpreferovanějších hodnot u sportovců a nespportovců

Tabulka 10. Hierarchie nejčastějších hodnot u sportovců a nespportovců

	M	Me	Sportovci		M	Me	Nespportovci
1.	5,725	6	opravdové přátelství	1.	5,745	6	zdraví
2.	5,681	6	zdraví	2.	5,673	6	opravdové přátelství
3.	5,418	6	bezpečnost rodiny	3.	5,562	6	bezpečnost rodiny
4.	5,000	6	těšící se ze života	4.	5,043	5	svoboda
5.	4,989	5	svoboda	5.	5,031	5	těšící se ze života
6.	4,945	5	volící své vlastní cíle	6.	4,920	5	soukromí
7.	4,923	5	možnost sportovat	7.	4,846	5	volící své vlastní cíle
8.	4,681	5	úspěšný	8.	4,747	5	smysluplnost života
9.	4,604	5	soukromí	9.	4,648	5	zralá láska
10.	4,571	5	smysluplnost života	10.	4,549	5	inteligentní
11.	4,538	5	inteligentní	11.	4,494	5	schopný
12.	4,505	5	vážící si rodičů a starších	12.	4,457	5	úspěšný
13.	4,451	5	zralá láska	13.	4,451	5	loajální
14.	4,429	5	schopný	14.	4,426	5	nezávislý
15.			dopřávající si	15.	4,414	5	moudrost
16.	4,407	5	moudrost	16.	4,377	5	čestný
17.	4,385	5	odpouštějící	17.	4,321	5	sebeúcta
18.	4,330	5	loajální	18.	4,290	4,5	vážící si rodičů a starších
19.	4,231	5	nezávislý	19.	4,265	5	pocit sounáležitosti
20.	4,209	4	fyzická kondice	20.	4,259	4	vnitřní harmonie
21.	4,187	5	čestný	21.	4,228	4,5	dopřávající si
22.		4	čistotný	22.	4,204	4	slušnost
23.	4,077	4	ctižádnostivý	23.	4,173	5	čistotný
24.	4,033	4	vzrušující život	24.	4,136	4	tolerantní
25.	4,000	4	vnitřní harmonie	25.	4,086	4	odpovědný

Vysvětlivky: M- Aritmetický průměr, Me – Medián

Tabulka 11. Párový t-test sportovci/nesportovci pro pět nejvýznamnějších hodnot

Hodnota	p
zdraví	0,5357
opravdové přátelství	0,8126
bezpečnost rodiny	0,1966
svoboda	0,9131
těšící se ze života	0,8895

Vysvětlivky: p – Hodnota statistické významnosti

Mezi pěti nejpreferovanějšími hodnotami se nevyskytl statisticky významný rozdíl mezi nespportovci a sportovci.

5.3.3 Srovnání nejpreferovanějších hodnot mládeže z Holešova u Uh. Brodu

Tabulka 12. Hierarchie nejčastějších hodnot mládeže z Holešova a z Uh. Brodu

	M	Me	Gymnázium Holešov		M	Me	Gymnázium Uh. Brod
1.	5,772	6	opravdové přátelství	1.	5,702	6	zdraví
2.	5,736	6	zdraví	2.	5,577	6	opravdové přátelství
3.	5,530	6	bezpečnost rodiny	3.	5,481	6	bezpečnost rodiny
4.	4,980	5	těšící se ze života	4.	5,106	5	svoboda
5.	4,966	5	svoboda	5.	5,077	5	těšící se ze života
6.	4,805	5	volící své vlastní cíle	6.	4,990	5	volící své vlastní cíle
7.	4,772	5	zralá láska	7.	4,885	5	soukromí
8.	4,752	5	soukromí	8.	4,856	5	schopný
9.	4,698	5	smysluplnost života	9.	4,837	5	úspěšný
10.	4,436	5	vážící si rodičů a starších	10.	4,788	5	inteligentní
11.	4,376	5	inteligentní	11.	4,721	5	nezávislý
12.	4,349	5	moudrost	12.	4,663	5	smysluplnost života
13.	4,342	5	čestný	13.	4,548	5	sebeúcta
14.	4,329	5	loajální	14.	4,519	5	loajální
15.			úspěšný	15.	4,500	5	moudrost
16.	4,282	5	čistotný	16.	4,433	5	vnitřní harmonie
17.	4,248	5	dopřávající si	17.	4,375	5	dopřávající si
18.	4,221	5	mírový svět	18.	4,298	5	zralá láska
19.	4,201	4	schopný	19.	4,269	4	vážící si rodičů a starších
20.	4,188	4	slušnost	20.	4,260	5	čestný
21.	4,128	4	pocit sounáležitosti	21.	4,192	4,5	ctízádnostivý
22.			odpouštějící	22.	4,173	4	odpovědný
23.	4,101	4	nezávislý	23.	4,096	4	pocit sounáležitosti
24.	4,087	4	ochotný k pomoci	24.	4,077	4	požitek
25.	4,020	4	tolerantní	25.	4,038	4	pestrý život

Vysvětlivky: M- Aritmetický průměr, Me – Medián

Tabulka 13. Párový t-test Holešov/Uh. Brod pro pět nejvýznamnějších hodnot

Hodnota	p
zdraví	0,8381
opravdové přátelství	0,3058
bezpečnost rodiny	0,7933
svoboda	0,0867
těšící se ze života	0,3709

Vysvětlivky: p – Hodnota statistické významnosti

Mezi pěti nejpreferovanějšími hodnotami se nevyskytl statisticky významný rozdíl mezi nesportovci a sportovci.

5.4 HODNOTY SPOJENÉ SE SPORTEM

5.4.1 Analýza hodnot spojených se sportem

Do dotazníku byly přidány tři hodnoty spojené se sportem. Jsou to hodnoty Možnost sportovat, Fyzická kondice a Atraktivní. V Tabulce 14 je uvedené pořadí hodnot v celkovém vzorku mládeže. Tabulka 15 a 16 uvádí hodnoty u sportující a nespportující mládeže. Budeme porovnávat pořadí těchto hodnot u sportující a nespportující mládeže (Obrázek 4).

Tabulka 14. Hodnoty spojené se sportem v celém vzorku mládeže

Pořadí	M	Me	Název hodnoty
33.	3,88	4	možnost sportovat
37.	3,71	4	fyzická kondice
42.	3,36	3	atraktivní

Vysvětlivky: M- Aritmetický průměr, Me – Medián

Tabulka 15. Hodnoty spojené se sportem u nespportující mládeže

Pořadí	M	Me	Název hodnoty
41.	3,30	3	možnost sportovat
40.	3,43	3	fyzická kondice
43.	3,21	3	atraktivní

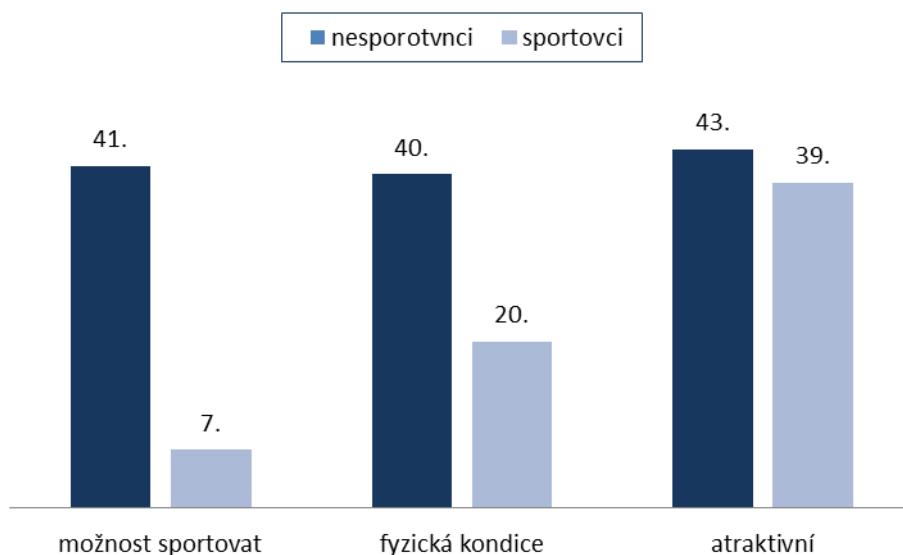
Vysvětlivky: M- Aritmetický průměr, Me – Medián

Tabulka 16. Hodnoty spojené se sportem u sportující mládeže

Pořadí	M	Me	Název hodnoty
7.	4,92	5	možnost sportovat
20.	4,21	4	fyzická kondice
39.	3,62	4	atraktivní

Vysvětlivky: M- Aritmetický průměr, Me – Medián

Pořadí hodnot spojených se sportem se značně liší u sportující a nespportující mládeže. Zejména hodnota Možnost sportovat a Fyzická kondice. Možnost sportovat se vyskytuje v žebříčku hodnot u sportujících na 7. místě, u nespportujících na 41. místě. Fyzická kondice je u sportujících na 20. místě, u nespportujících na 40. místě. Přehledně je toto pořadí znázorněno na Obrázku 4.

Obrázek 4. Pořadí hodnot spojených se sportem u sportující a nesportující mládeže

5.4.2 Párový t-test hodnot spojených se sportem

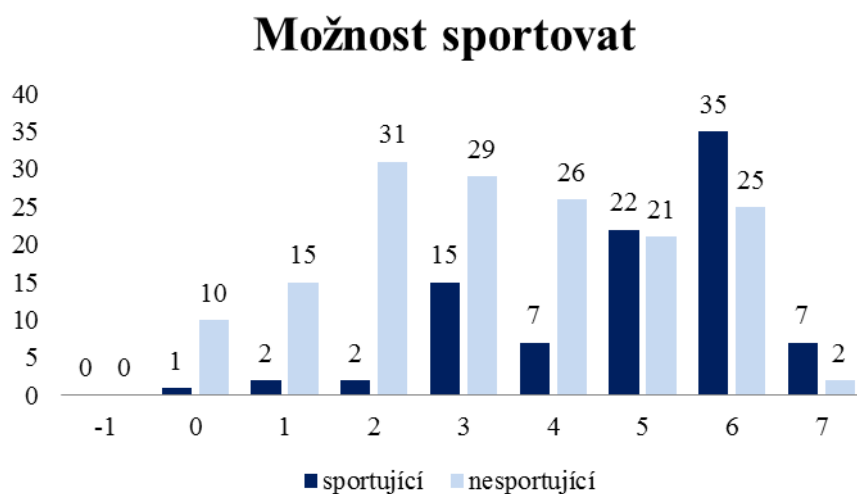
Tabulka 17. Párový t-test sportující/nesportující pro hodnoty spojené se sportem

Hodnota	p
Možnost sportovat	0,0001***
Fyzická kondice	0,0006***
Atraktivní	0,1110

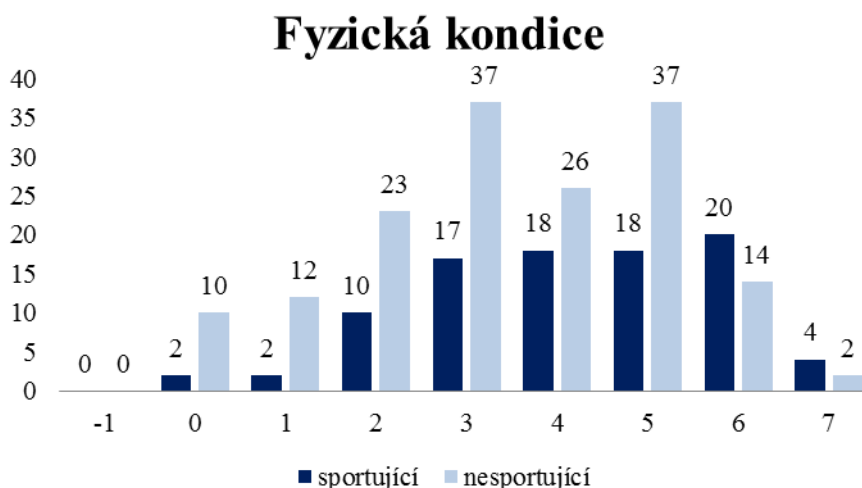
Vysvětlivky: p – Hodnota statistické významnosti

Statisticky významné hodnoty: * $0,01 < p \leq 0,05$; ** $0,001 < p \leq 0,01$; *** $p \leq 0,0001$

5.4.3 Četnost hodnot spojených se sportem

Obrázek 5. Četnost hodnoty „možnost sportovat“ u sportujících a nesportujících mládeže

Obrázek 6. Četnost hodnoty „fyzická kondice“ u sportujících a nesportujících mládeže

Obrázek 7. Četnost hodnoty „atraktivní“ u sportujících a nesportujících mládeže

5.5 KOMPARACE VÝSLEDKŮ S PŘEDCHOZÍMI VÝZKUMY

Získané výsledky z našeho výzkumu porovnáme s výzkumy, v nichž byl použit dotazník SVS 60. Struktura respondentů byla velmi obdobná. Srovnání uvádíme v Tabulce 17.

Tabulka 17. Srovnání preferencí hodnot spojených se sportem podle umístění v žebříčku hodnot

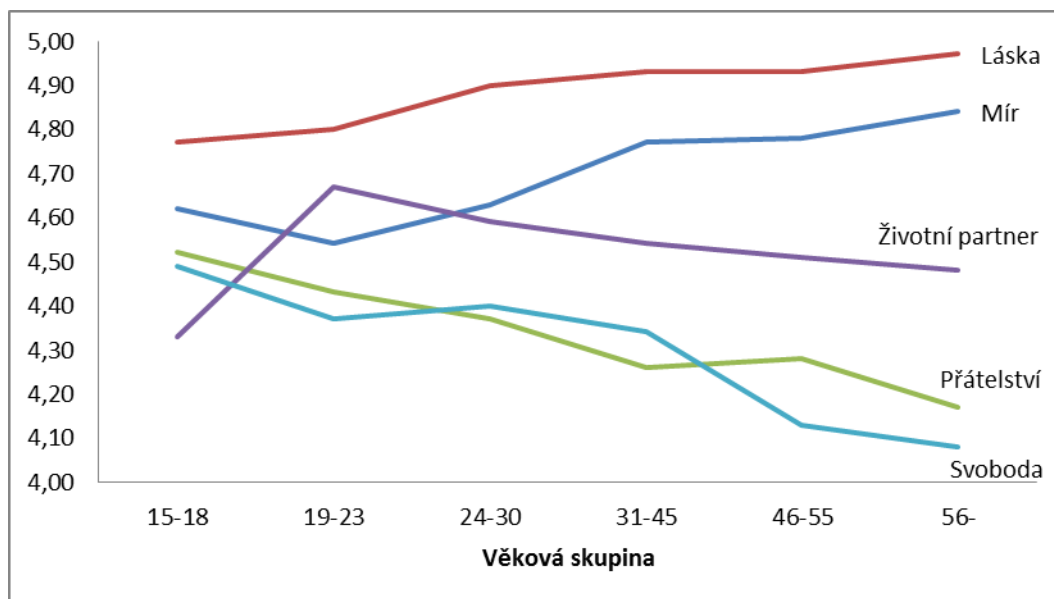
		Možnost sportovat	Fyzická kondice	Atraktivní
KAVALÍŘ (2003)	Příležitostně	50.	43.	46.
	Rekreačně	39.	30.	43.
	Soutěžně	16.	18.	42.
DĚDKOVÁ (2011)	Nesportující	41.	38.	44.
	Sportující	10.	16.	39. - 40.
ČERMÁKOVÁ (2012)	Nesportující	41.	40.	43.
	Sportující	7.	20.	39.

Tabulka 18. Srovnání pěti nejpreferovanějších hodnot

		1.	2.	3.	4.	5.
KAVALÍŘ (2003)		Zdraví	Opravdové přátelství	Bezpečnost rodiny	Svoboda	Zralá láska
DĚDKOVÁ (2011)	Nesportující	Zdraví	Opravdové přátelství	Bezpečnost rodiny	Svoboda	Těšící se ze života
	Sportující	Zdraví	Bezpečnost rodiny	Opravdové přátelství	Těšící se ze života	Svoboda
ČERMÁKOVÁ (2012)	Nesportující	Zdraví	Opravdové přátelství	Bezpečnost rodiny	Svoboda	Těšící se ze života
	Sportující	Opravdové přátelství	Zdraví	Bezpečnost rodiny	Těšící se ze života	Svoboda

Srovnáním výzkumu Kavalíře (2003) a Dědkové (2011) docházíme k závěru, že není rozdíl mezi sportující a nesportující mládeží, co se týká pěti nejpreferovanějších hodnot (Tabulka 18).

Dále srovnáme naše výsledky s výzkumem Saka (2000). Srovnával 22 hodnot (Tabulka 19) v několika věkových skupinách. Pro přehlednost grafu byly vybrány pouze hodnoty láska, mír, přátelství, svoboda a životní partner (Obrázek 8).

Obrázek 8. Hodnotové preference ve věkových skupinách v roce 1996 (Sak, 2000, 99)

Tabulka 19. Hodnotové preference ve věkových skupinách v roce 1996 (Sak, 2000, 99)

Hodnota	Věková skupina					
	15-18	19-23	24-30	31-45	46-55	56-
Životní partner	4,33	4,67	4,59	4,54	4,51	4,48
Rodina a děti	4,25	4,47	4,56	4,77	4,75	4,76
Zajímavá práce	4,07	4,19	4,13	4,21	4,15	3,90
Přátelství	4,52	4,43	4,37	4,26	4,28	4,17
Vzdělání	3,92	3,76	3,60	3,90	3,71	3,54
Rozvoj osobnosti	4,01	3,99	3,90	3,97	3,88	3,65
Láska	4,53	4,63	4,55	4,37	4,25	4,17
Úspěšnost v zaměstnání	4,06	3,88	3,95	4,05	3,88	3,62
Užitečnost druhým	3,79	3,76	3,74	3,93	4,02	4,11
Plat, další příjmy	4,09	3,98	4,13	4,10	3,94	3,81
Politická angažovanost	1,65	1,44	1,50	1,76	1,75	1,97
Uspokojování zájmů a koníčků	3,89	3,68	3,65	3,51	3,48	3,33
Majetek	3,69	3,42	3,55	3,40	3,28	3,11
Veřejně prospěšná činnost	2,50	2,45	2,29	2,49	2,54	2,35
Společenská prestiž	2,97	2,78	2,77	2,87	2,69	2,56
Mír	4,62	4,54	4,63	4,77	4,78	4,84
Zdraví	4,77	4,80	4,90	4,93	4,93	4,97
Životní prostředí	4,46	4,43	4,47	4,57	4,52	4,49
Podnikání	3,10	2,63	2,80	2,74	2,31	2,02
Svoboda	4,49	4,37	4,40	4,34	4,13	4,08
Demokracie	4,12	4,02	4,00	4,16	3,97	3,90
Pravda, poznání	4,27	4,17	4,11	4,27	4,24	4,19

6 DISKUZE

Záměrem našeho výzkumu bylo zhodnocení hodnotové orientace středoškolské mládeže. Výchozím bodem byl standardizovaný dotazník Schwartz Value Survey (SVS), který je dle Řehákové (2006) v současné době nejužívanějším prostředkem k měření hodnotových orientací.

Než uvedeme souhrn samotných výsledků a jejich interpretaci, zaměříme naši pozornost na možná zkreslení těchto výsledků při získávání a zpracování dat.

Dle Řehákové (2006) Schwartzovo zjišťování hodnot (SVS) vyžaduje vysokou úroveň abstraktního myšlení. Působí proto potíže lidem s nižším vzděláním, mládeži a lidem ze zemí, ve kterých vzdělávací systém neklade důraz na abstraktní myšlení. Vědomi si poměrné náročnosti tohoto dotazníku, zaměřili jsme náš výzkum na mládež studující na gymnáziích, kde je předpoklad vyššího vzdělání. Dále je potřeba uvést, že na výsledcích se také mohlo projevit zkreslení způsobené chybami při zpracovávání dat.

V kapitole 5 jsou pomocí grafů a tabulek přehledně shrnuty výsledky. V podkapitole 5.1 charakterizujeme zkoumaný vzorek mládeže. První charakteristikou je pohlaví, druhou věk, třetí sportovní zaměřenost a čtvrtou druhy nejčastěji provozovaného sportu. Z celkového počtu 253 dotazníků, vyplnilo 107 mužů a 146 žen. Procentuálně vyjádřeno je to tedy 42% mužů a 58% žen (Tabulka 1). Mezi respondenty byla nadpoloviční většina žen, což mohlo ovlivnit celkovou hierarchii hodnot pro celý zkoumaný vzorek. Tabulka 2 nám uvádí počet vyplněných dotazníků z gymnázia v Holešově a v Uh. Brodě. V Holešově bylo získáno 149 dotazníků v pěti náhodně vybraných třídách (kapitola 4.1 a 4.3). Vyplnilo 55 mužů a 94 žen (37% mužů, 63% žen). V Uh. Brodě bylo získáno 104 dotazníků (52 mužů a 52 žen) pouze ze čtyř náhodně vybraných tříd (losem bylo vybráno pět tříd, avšak v jedné třídě se z časových důvodů nepodařilo dotazníky získat). Nerovnoměrné rozložení dotazníků mohlo ovlivnit hodnoty tam, kde jsme porovnávali Holešov a Uh. Brod.

Věková hranice pro zadávání dotazníků byla 15-19 let. Věkový průměr respondentů $16,6 \pm 1,2$ (Aritmetický průměr \pm směrodatná odchylka) uvádí Tabulka 3. Ve zkoumaném vzorku byly zastoupeny všechny věkové skupiny (Obrázek 1). Nejvíce bylo zastoupeno 16 letých respondentů (32%), nejméně 19 letých (6%).

Jak vyplývá z Tabulky 4, 36% respondentů aktivně sportuje (tohoto výsledku jsme dosáhli jak u respondentů z Holešova, tak i u respondentů z Uh. Brodu – Tabulka 5). Po srovnání výsledků z výzkumného šetření „Aktuální problémy mladé generace v ČR“,

kteře provedla v roce 2006 Tereza Štursová, můžeme zhodnotit, že její výsledky se téměř shodují s těmi našimi. Menší rozdíl může být dán tím, že Štursová zkoumala mládež ve věku 15-26 let. Dle jejího výzkumu sportuje alespoň jednou týdně 33,3%. Na základě tohoto srovnání můžeme předpokládat, že po 19. roce klesá počet aktivně sportujících. Dále můžeme tuto hodnotu srovnat s výsledky Dědkové (2011), jejíž výzkum byl proveden na stejné věkové kategorii 15-19 let, pomocí shodného dotazníku SVS. Její výsledek 55% sportující mládeže je však zkreslen tím, že do jejího výzkumného vzorku byly záměrně zařazeny sportovní kluby.

Tabulka 6 srovnává procentuální zastoupení sportujících mužů a žen na jednotlivých gymnáziích. Z výsledků v Tabulce 6 a z grafického znázornění na Obrázku 2 vyplývá, že více se aktivně věnují sportu muži. V Holešově je to 57% a v Uh. Brodě 68% mužů.

Na následující otázku „Uveď druh sportu“ odpovídali jen ti respondenti, kteří odpověděli na předchozí otázku „Jsem členem oddílového sportu“ kladně. Z vybraného vzorku 91 sportujících respondentů, patřily mezi nejčastěji provozované sporty především kolektivní sporty (Obrázek 3). 17 respondentů uvedlo fotbal, 15 volejbal, 8 tanec, 5 házenou, 5 košíkovou, 4 plavání, 3 požární sport, 3 tenis, 3 hokej, 2 golf, 2 šachy, 2 airsoft, 2 aerobik a po 1 (paintball, historický šerm, mažoretky, biatlon, lukostřelba, stolní tenis, florbal, thaibox, karate, sportovní střelba, ping-pong, posilovna, basketbal, faustball, parkur, lacross, šerm, orientační běh, horolezectví, kickbox).

V kapitole 5.2 jsou sestupně seřazeny všechny hodnoty z dotazníku. Tyto hodnoty byly seřazeny na základě výpočtu aritmetického průměru a mediánu. Aritmetický průměr a medián byly počítány ze skóre, které bylo přiděleno jednotlivým hodnotám. Respondenti měli za úkol zodpovědět si u každé hodnoty následující otázku: „Které hodnoty jsou pro MNE důležité jako vedoucí principy MÉHO života a které jsou pro MNE méně důležité?“ A na základě této odpovědi přiřazovali ke každé hodnotě skóre -1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. Pro označení hodnot, které jsou v protikladu s principy, kterými se řídí, použili -1. Pro hodnotu, která není vůbec důležitá, nepředstavuje pro ně vedoucí princip jejich života, použili 0. 3 přidělili hodnotám, které jsou pro ně důležité, 6 pro vysoce důležité hodnoty a 7 označili hodnotu, které mají nejvyšší důležitost jako vedoucí princip jejich života. V Tabulce 7 jsou seřazeny všechny hodnoty dle aritmetického průměru a mediánu. U celého vzorku dotazované mládeže se na prvním místě umístila hodnota „zdraví“ s průměrnou známkou hodnocení 5,722. Na druhém místě „opravdové přátelství“ s průměrem 5,692, na třetím „bezpečnost

rodiny“ s průměrem 5,510, na čtvrtém „svoboda“ s průměrem 5,024 a na pátém „těšící se ze života“ a s průměrem 5,020.

Ve srovnání s výzkumem Dědkové (2011), se liší pořadí na druhém a třetím místě a na čtvrtém a pátém místě. Konkrétní pořadí Dědkové je následující – „zdraví“, „bezpečnost rodiny“, „opravdové přátelství“, „těšící se ze života“, „svoboda“. Tyto rozdíly mohou být dány rozdílným procentuálním zastoupením věkových kategorií (u Dědkové o 13% méně 15 letých, o 12% méně 16 letých, o 9% více 17 letých, o 2% více 18 letých a o 14% více 19 letých) a rozdílným zastoupením sportujících a nespportujících. V našem výzkumu je tento poměr 36% sportujících a 64% nespportujících, u Dědkové 55% sportujících a 45% nespportujících.

Na posledních pozicích se (stejně jako u Dědkové) ocitly hodnoty „duchovní život“ a „věřící“. Tyto hodnoty na posledních pozicích jsou na první pohled překvapující. Dle Sčítání lidu, domů a bytů Českého statistického úřadu v roce 2001 žije relativně nejvíce věřících v moravských krajích. Na prvním místě stojí Zlínský kraj, kde věřící tvoří 36,8 % všech obyvatel kraje. Pokud však srovnáme procentuální vyjádření všech věřících obyvatel, které tvoří 32,2% věřících a jednotlivé zastoupení věřících dle věkových kategorií, tak nás tento výsledek tolik nepřekvapuje. Dle Českého statistického úřadu tvoří věřící ve věkové skupině 15-19 let pouze 4,2%. S rostoucím věkem roste i počet věřících (www.czso.cz).

Dále bych poukázala na fakt, že hodnoty „inteligentní“ a „moudrost“ se umístili vysoko v žebříčku hodnot. Konkrétně na 10. a 13. místě. Toto zjištění pro mne, jako pro budoucího pedagoga, velmi cenné. Vědomí, že středoškolská mládež si váží hodnot „inteligentní“ a „moudrost“ je velmi potěšující. Naopak, co mne, jako budoucího pedagoga biologa velmi zaráží, je hodnota „autorita“, která se umístila až na 51. místě a hodnota „chránící životní prostředí na 54. místě.

V kapitole 5.3 srovnáváme nejpreferovanější hodnoty. V Tabulce 8 uvádíme hierarchii nejpreferovanějších hodnot u mužů a u žen. Prvních pět hodnot je shodných jak u mužů, tak i u žen. Muži preferují hodnoty v následujícím pořadí: „opravdové přátelství“, „zdraví“, „bezpečnost rodiny“, „těšící se ze života“ a „svoboda“. Ženy mají ty hodnoty v následujícím pořadí: „zdraví“, „opravdové přátelství“, „bezpečnost rodiny“, „svoboda“ a „těšící se ze života“. Zajímavější jsou však rozdíly v hodnotách „zralá láska“ - u žen se tato hodnota umístila na sedmé pozici, kdežto u mužů až na pozici dvacet dva, dále pak hodnota „pocit sounáležitosti“ – u žen na 14.-15. pozici, u mužů až na 33. místě. Dále stojí za zmínku rozdílnost pořadí u hodnoty „schopný“.

U žen je na 20. místě, kdežto u mužů na 6. místě a „čestný“ – u žen na 23. místě, u mužů na 13.-14. místě. Tyto hodnoty vypovídají o tom, že ženy ve věku mezi 15-19 lety jsou více zaměřeny citově, kdežto muži jsou více zaměřeni na výkon.

Výsledky párového t-testu pro pět nejvýznamnějších hodnot u mužů a u žen uvádí Tabulka 9. Jako statisticky významné byly označeny hodnoty „zdraví“, „opravdové přátelství“ a „bezpečnost rodiny“. Porovnáním tabulek hodnotových systému u mužů a u žen, může říci, že v souladu s předpoklady se tedy liší hodnotový systém mužů a žen. Tímto párovým testem se verifikuje hypotéza 2 – struktura hodnotového systému je u chlapců a dívek odlišná (muži preferují hodnoty schopný a čestný, ženy uznávají zralou lásku a pocit sounáležitosti).

Dalším srovnávacím kritériem bylo provozování aktivního sportu. Hierarchii nejpreferovanějších hodnot u sportovců a nespportovců uvádí Tabulka 10. Prvních pět hodnot se opět liší pouze v pořadí. Srovnání hodnot spojených se sportem u sportovců a nespportovců budeme porovnávat v kapitole 5.4. Mezi pěti nejpreferovanějšími hodnotami se nevyskytl statisticky významný rozdíl mezi nespportovci a sportovci.

Dále srovnáváme hierarchii nejpreferovanějších hodnot mládeže z Holešova a z Uh. Brodu (Tabulka 12). Prvních pět hodnot je opět shodných, liší se pouze v pořadí. Za zmínku stojí pořadí hodnot „zralá láska“, „mírový svět“ a „nezávislý“. „Zralá láska“ se v Holešově umístila na 7. pozici, v Uh. Brodě na 18. „Mírový svět“ se umístil v Holešově na 18. místě, v Uh. Brodě na 39. „Nezávislý“ byl v Holešově na 23. pozici, v Uh. Brodě na 11. Tyto rozdíly jsou však dány nerovnoměrným rozložením početnosti mužů a žen v Holešově a v Uh. Brodě. V Uh. Brodě je poměr 50% žen, 50% mužů, kdežto v Holešově je 63% žen a 37% mužů. Mezi pěti nejpreferovanějšími hodnotami se nevyskytl statisticky významný rozdíl.

V kapitole 5.4 srovnáváme hodnoty spojené se sportem. Do dotazníku byly přidány tři hodnoty spojené se sportem. Jsou to hodnoty „možnost sportovat“, „fyzická kondice“ a „atraktivní“. V Tabulce 14 je uvedené pořadí hodnot v celkovém vzorku mládeže. Tabulka 15 a 16 uvádí hodnoty u sportujících a nespportujících mládeže. Budeme porovnávat pořadí těchto hodnot u sportujících a nespportujících mládeže (Obrázek 4).

Pořadí hodnot spojených se sportem se značně liší u sportujících a nespportujících mládeže. Zejména hodnota „možnost sportovat“ a „fyzická kondice“. „Možnost sportovat“ se vyskytuje v žebříčku hodnot u sportujících na 7. místě, u nespportujících na 41. místě. „Fyzická kondice“ je u sportujících na 20. místě, u nespportujících na 40. místě.

Párový t-test opět potvrdil statisticky významný rozdíl u hodnot „možnost sportovat“ a „fyzická kondice“ (Tabulka 17). Srovnání pořadí hodnot spojených se sportem u sportujících a nespportujících v kapitole 5.4 a srovnání hierarchie hodnot sportujících a nespportujících (Tabulka 10) nám verifikuje hypotézu 1 – lze předpokládat rozdílné umístění hodnot týkajících se sportu (atraktivní, fyzická kondice, možnost sportovat) v žebříčku hodnot u sportující a nespportující mládeže.

Z četností hodnot odpovědí (Obrázek 5, 6, 7) je patrný rozdíl v bodovém hodnocení u sportovců a nespportovců u hodnot „fyzická kondice“, „možnost sportovat“ a „atraktivní“.

Srovnáním pořadí hodnot spojených se sportem s výzkumem Dědkové (2011), můžeme konstatovat, že pořadí hodnot „atraktivní“, „fyzická kondice“ a „možnost sportovat“ se neliší. Sportující mládež ve Zlíně a Olomouci (z výzkumu Dědkové) a v Holešově a Uh. Brodě (z našeho výzkumu), preferuje téměř shodné pořadí hodnot. Sportující mládež uvedla hodnotu „možnost sportovat“ na 7. pozici (Dědková, na 10. pozici), hodnotu „fyzická kondice“ na 40. pozici (Dědková, na 38. pozici) a hodnotu „atraktivní“ na 39. pozici (Dědková, na 39.-40. pozici) (Tabulka 17).

V kapitole 5.5 uvádíme komparaci výsledků s předchozími výzkumy. Srovnáváme výzkum Kavalíře (2003) a Dědkové (2011).

Kavalíř (2003) nerozlišuje mládež na sportovce a nespportovce, ale sportovce rozčleňuje do tří kategorií: příležitostně, rekreačně a soutěžně sportující. Dědková (2011) se zabývala stejnou věkovou kategorií (mládež ve věku 15-19 let) a stejně jako v našem výzkumu ji rozdělila na sportující a nespportující mládež.

Z výsledků uvedených v Tabulce 17 vyplývá, že pro sportující mládež je v žebříčku hodnot nejvýše postavena hodnota „možnost sportovat“. „Fyzická kondice“ je pro ně taktéž důležitá, rozdíl v postavení v žebříčku sportujících a nespportujících je dvacet příček. Avšak hodnota „atraktivní“ se dostala ve všech porovnávaných výzkumech až do druhé poloviny žebříčku a není téměř rozdílu mezi sportujícími a nespportujícími.

Srovnáním výzkumu Kavalíře (2003) a Dědkové (2011) docházíme k závěru, že není rozdílu mezi sportující a nespportující mládeží, co se týká pěti nejpreferovanějších hodnot (Tabulka 18).

Dále srovnáme naše výsledky s výzkumem Saka (2000). Srovnával 22 hodnot (Tabulka 19) v několika věkových skupinách. Pro přehlednost grafu byly vybrány pouze hodnoty láska, mír, přátelství, svoboda a životní partner (Obrázek 8). Tento výzkum byl zvolen pro porovnání z důvodu vývojových tendencí těchto hodnot. Je třeba

si uvědomit, že mládež ve věku 15-19 nemá zcela vytvořenou hodnotou orientaci a jak je vidět z grafu, v průběhu života se mění. Je tedy na nás učitelích a také na rodičích jak se hierarchie hodnot dnešní mládeže bude vyvíjet.

V našem výzkumu nebyly změrně vybírány sportovní kluby nebo sportovní třídy, jak tomu bylo u Dědkové (2011). Tento fakt mohl zkreslit některá srovnání. Jde tedy o zhodnocení běžné populace mládeže ve středně velkých městech (10 000- 20 000 obyvatel). Záměrně byl vybrán pouze typ školy – gymnázium. Důvodem byl typ školy, který se vyskytuje ve většině měst s dostatečným počtem tříd pro náhodný výběr.

Uvědomuji si, že výzkum byl prováděn na malém vzorku mládeže. Pro možnost zobecňování závěrů by bylo třeba zajistit reprezentativní vzorek respondentů. Nebylo také možné omezit vliv subjektivního posuzování škály důležitosti dotazovaných.

Domníváme se, že by bylo dobré obdobnou studii provést na jiném typu střední školy, popřípadě v jiném kraji a výsledky porovnat.

7 ZÁVĚRY

Mnohdy slýcháme, že dnešní mládež je „zkažená“. Nedovoluji si tvrdit, že je zkažená. Vyrůstá však v odlišných podmínkách, v naprosto odlišném prostředí. Pokusme se jen vzpomenout, jak jsme trávili volný čas v dětství a během dospívání. Neměli jsme mobilní telefony, přenosné notebooky, neustálý přístup k informacím přes internet, nekomunikovali jsme přes chat, neznali jsme Facebook apod. To jsou jen materiální věci, které se naprosto změnily za posledních 15 let. A co se týká společenského vývoje? Neustále slýcháme o obrovské rozvodovosti, o dětech, které vyrůstají v neúplných rodinách. Současná doba je nestálá, co se týká vztahů, ale také zaměstnání. A v tu chvíli si kladu otázku: Jaký má vliv tenhle dnešní svět na současnou mládež? Jaký má mládež hodnotový žebříček? Na tyto otázky jsem se pokusila odpovědět v téhle práci.

Jako první jsem nastudovala literaturu týkající se hodnot a hodnotových orientací. Literatury na toto téma je mnoho. Hodnotami se zabývá filozofie, sociologie a také pedagogika. Žádná z těchto věd však nedokázala jednoznačně definovat hodnoty jako takové. Náhled do problematiky hodnot a hodnotových orientací a jejich klasifikaci naleznete v kapitole 2.

Pro zmapování hodnot jsem si vybrala dotazník Schwartz Value Survey. Tento dotazník byl použit v několika zemích pro zmapování hodnotové orientace nejenom mládeže, ale různých věkových skupin.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že se liší hodnotová orientace u sportujících a nesportujících mládeže. Liší se především v hodnotách „možnost sportovat“ a „fyzická kondice“. Neliší se však v prvních pěti hodnotách (zdraví, opravdové přátelství, bezpečnost rodiny, svoboda a těšící se ze života).

Obě stanovené hypotézy se verifikovaly na základě provedení párového t-testu daných skupin. Hypotéza 1. Lze předpokládat rozdílné umístění hodnot týkajících se sportu (atraktivní, fyzická kondice, možnost sportovat) v žebříčku hodnot u sportujících a nesportujících mládeže. Podle předpokladů těmto hodnotám přiřazovali sportovci vyšší skóre. U sportujících se hodnota „možnost sportovat“ umístila na 7. pozici, aritmetický průměr byl 4,92, hodnota „fyzická kondice“ na 20. pozici, aritmetický průměr byl 4,21 a hodnota „atraktivní“ na 39. pozici, aritmetický průměr byl 3,62. U nesportujících byla hodnota „možnost sportovat“ na 41. místě s aritmetickým průměrem 3,30, hodnota

„fyzická kondice“ na 40. místě s aritmetickým průměrem 3,43 a hodnota „atraktivní“ na 43. místě s aritmetickým průměrem 3,21. U hodnot „možnost sportovat“ a „fyzická kondice“ se vyskytl statisticky významný rozdíl.

Hypotéza 2. Struktura hodnotového systému je u chlapců a dívek odlišná (muži preferují hodnoty schopný a čestný, ženy uznávají zralou lásku a pocit sounáležitosti). Potvrdil se významný statistický rozdíl těchto hodnot. Vyskytly se rozdíly v hodnotách „zralá láska“ - u žen se tato hodnota umístila na sedmé pozici, kdežto u mužů až na pozici dvacet dva, dále pak hodnota „pocit sounáležitosti“ – u žen na 14.-15. pozici, u mužů až na 33. místě. Dále stojí za zmínku rozdílnost pořadí u hodnoty „schopný“. U žen je na 20. místě, kdežto u mužů na 6. místě a „čestný“ – u žen na 23. místě, u mužů na 13.-14. místě. Tyto hodnoty vypovídají o tom, že ženy ve věku mezi 15-19 lety jsou více zaměřeny citově, kdežto muži jsou více zaměřeni na výkon.

Srovnáním výzkumu Kavalíře (2003) a Dědkové (2011) docházíme k závěru, že není rozdílu mezi sportující a nesportující mládeží, co se týká pěti nejpreferovanějších hodnot.

Hodnoty jsou důležitou součástí našeho života. Jak řekl Josef Čapek: „Hodnoty bytí spočívají z veliké části v tom, jak vroucně jsme schopni je prožívat. Hodnota našeho člověčího života je závislá na hodnotách, které jsou v nás. Lidé si stvořují svůj lidský svět, je v něm to, co do něho vkládáme“.

8 SOUHRN

Cílem této práce je zmapovat hodnotovou orientaci středoškolské mládeže v Holešově a v Uh. Brodě. K výzkumu byl použit dotazník Schwartz Value Survey (SVS). Tento dotazník se skládá z 57 hodnot, kterým respondent přiřazuje skóre od -1 do 7. Do tohoto dotazníku byly přidány další tři hodnoty (atraktivní, fyzická kondice a možnost sportovat). Na tyto hodnoty jsme zvláště zaměřili naši pozornost při porovnávání hodnot u sportující a nespportující mládeže. K dílčím cílům patřilo tedy porovnání hodnotové orientace sportující a nespportující mládeže a dále pak srovnání hodnotového žebříčku u dívek a chlapců.

Výzkum proběhl v březnu a dubnu 2012 na Gymnáziu Ladislava Jaroše v Holešově a na Gymnáziu Jana Amose Komenského v Uherském Brodě a týkal se mládeže ve věkové kategorii 15-19 let. Výzkumu se zúčastnilo pět tříd z Holešova a čtyři třídy z Uh. Brodu.

Nejvíce preferované hodnoty tohoto vzorku dotazovaných byly: 1. zdraví, 2. opravdové přátelství, 3. bezpečnost rodiny, 4. svoboda a 5. těšící se ze života.

Srovnáním výzkumu Kavalíře (2003) a Dědkové (2011) docházíme k závěru, že není rozdíl mezi sportující a nespportující mládeží, co se týká pěti nejpreferovanějších hodnot.

Originální dotazník Schwartz Value Survey je součástí příloh i s jeho modifikací, kde jsou přidány tři hodnoty týkající se sportu. Dále obsahují pokyny k vyplnění dotazníku a hlavičku mého dotazníku s doplňujícími otázkami.

9 SUMMARY

The aim of this work is to map the value orientation of high school students in Holešov and Uh. Brod. It was used the questionnaire Schwartz Value Survey (SVS) to this research. This questionnaire consists of 57 values to which respondent assigns score from -1 to 7. It was added three values to this questionnaire (attractive, physical condition and possibility to sporting). We focused our attention particularly to these values when comparing the values of sporting and not sporting youth. Comparing the value orientation of and sporting and not sporting youth belong the sub-goals and then comparing the value rankings for girls and boys.

Research took place in March and April 2012 at the Gymnasium of Ladislava Jaroše in Holešov and Jana Amose Komenského in Uherský Brod and concerned youth aged 15-19 years. The research sample consisted of five classes of Holešov and four classes of Uh. Brod.

The favourite values are 1. health, 2. true friendship, 3. family security, 4. freedom, 5. enjoying.

Comparing the research of Kavalíř (2003) and Dědková (2011) we conclude that there is no difference between sporting and not sporting youth in terms of the five most preferred values.

The attachments include both the original Schwartz Value Survey and the modified version containing the three sport-related values. Also attached the questionnaire instructions and header along with supplemental questions.

10 REFERENČNÍ SEZNAM

Anonymous (2003). *Obyvatelstvo hlásící se k jednotlivým církvím a náboženským společnostem*. Retrieved 2.6.2012 from the World Wide Web: [http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/o/4110-03--](http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/o/4110-03--obyvatelstvo_hlasici_se_k_jednotlivym_cirkvim_a_nabozenskym_spolecnostem)

[obyvatelstvo_hlasici_se_k_jednotlivym_cirkvim_a_nabozenskym_spolecnostem](http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/o/4110-03--obyvatelstvo_hlasici_se_k_jednotlivym_cirkvim_a_nabozenskym_spolecnostem)

Anonymous. (2003). *Skladba obyvatelstva podle náboženského vyznání, pohlaví a podle věku*. Retrieved 2 6.2012 from the World Wide Web:

[http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/o/4110-03--](http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/o/4110-03--skladba_obyvatelstva_podle_nabozenskeho_vyznani,_pohlavi_a_podle_veku)

[skladba_obyvatelstva_podle_nabozenskeho_vyznani,_pohlavi_a_podle_veku](http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/o/4110-03--skladba_obyvatelstva_podle_nabozenskeho_vyznani,_pohlavi_a_podle_veku).

Anonymous. (2007). *Náboženské vyznání obyvatelstva České republiky*. Retrieved 2.6.2012 from the World Wide Web:

http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/nabozenske_vyznani_obyvatelstva_ceske_republiky_23_12_04

Bakešová A. (2009). *Filosofický slovník*. Praha: Knižní klub.

Berger, P. L., Luckmann, T. (1999). *Sociální konstrukce reality*. Brno: CKD.

Blahuš, M. (2012). *Mládež*. Retrieved 4. 5. 2012 from the World Wide Web: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ml%C3%A1de%C5%BE>.

Čáp, J. (1996). *Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy*. Praha: ISV.

Dědková, H. (2011). *Hodnotová orientace středoškolské mládeže ve Zlíně a Olomouci*. Diplomová práce, Univerzita Palackého, Fakulta tělesné kultury, Olomouc.

Dilthey, W. (1980). *Život a dejinné vedomie*. Bratislava: Pravda.

Dohnalová M., Malina J. (2006). *Slovník antropologie občanské společnosti*. Brno: Akademické nakladatelství CERM.

Dorotíková, S. (1998). *Filosofie hodnot*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.

Dudík, J. (2011). *Seznam měst v Česku podle počtu obyvatel*. Retrieved 2. 6. 2012 from the World Wide Web: http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_m%C4%9Bst_v_%C4%8Cesku_podle_po%C4%8Dtu_obyvatel

- Frankl, V. E. (2006). *Lékařská péče o duši*. Brno: Cesta.
- Gilligen, C. (1982). *In a Different Voice: Psychological Theory and Women's Development*. Cambridge: Harvard University Press.
- Göbelová, T. (2006). *Axiologická dimenze ve výchově a vzdělávání*. Ostrava: Pedagogická fakulta.
- Hartl, P. (1993). *Psychologický slovník*. Praha: Budka.
- Helsper, W. (2003). Bildung, Fremdenfeindlichkeit und Gewalt bei Jugendlichen. *Zeitschrift für Pädagogik*. Vol. 49, č. 6, pp. 790-796.
- Horák, J. (1996). *Kapitoly z teorie výchovy – 1. díl*. Liberec: Technická univerzita v Liberci.
- Horák, J. (1997). *Kapitoly z teorie výchovy – 2. díl*. Liberec: Technická univerzita v Liberci.
- Hnilica, K. (2001). Politická orientace, systém hodnot a hodnocení společenských změn. *Československá psychologie*. Vol. 45, č. 5, pp. 393-407.
- Hnilica, K. (2007). Vývoj a změny hodnot v dospělosti. *Československá psychologie*. Vol. 51, č. 5, pp. 437-463.
- Inglehart, R. (1977). *The Silent Revolution: The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles among Western Publics*. New Jersey: Princeton University Press.
- Pelikán, J. (1997). *Výchova pro život*. Praha: ISV.
- Pelikán, J. (2007). *Hledání těžiště výchovy*. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- Prudký, L. (2004). *Hodnoty a normy v české společnosti – stav a vývoj v posledních letech*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm.
- Quickcalcs (2012). *Quickcalcs*. Retrieved 20.6.2012 from the World Wide Web: <http://www.graphpad.com/quickcalcs/ttest2.cfm>
- Řeháková, B. (2006). Měření hodnotových orientací metodou hodnotových portrétů S. H. Schwartze. *Sociologický časopis*, Vol. 42, č. 1, pp. 107-128.
- Kavalíř, P. (2003). *Pozice sportu v hodnotových systémech a preferencích žáků středních škol*. Disertační práce, Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, Praha.
- Kavalíř, P. (2005). K problematice výzkumu hodnot a hodnotových preferencí. *Československá psychologie*. Vol. 49, č. 4, pp. 333-341.
- Macek, P. (1999). *Adolescence*. Praha: Portál

- Macek, P. (2003). *Adolescence*. Praha: Portál.
- Nytrová, O., Pikálková, M. (2011). *Dialog mezi hodnotami aneb hodnoty vyřčené a hodnoty žité*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského.
- Sak, P. (2000). *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč.
- Schwartz, S. H., & Bilsky, W. (1990). Toward a theory of the universal content and structure of values: Extensions and cross-cultural replications. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 550-562.
- Sekera, J. (1994). *Hodnotová orientace a mezilidské vztahy v pedagogických sborech*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity.
- Sokol, J. (2012). *Hodnoty*. Retrieved 27. 5. 2012 from the World Wide Web <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hodnoty>.
- Světlý, J. (1978). *Hodnoty a hodnocení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Štursová, T. (2006). *Aktuální problémy mladé generace v ČR*. Národní institut dětí a mládeže. Retrieved 25. 6. 2012 from the World Wide Web: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zpravy/1174039212.pdf>.
- Vágnerová, M. (2004). *Základy psychologie*. Praha: Karolinum.
- Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I.: Dětství a dospívání*, Praha: Karolinum.
- Városová, M. (1970). *Úvod do axiologie*. Bratislava: Nakladatelství Epona.
- Velehradský, A. a kol. (1978). *Hodnocení a hodnoty v činnosti člověka*. Praha: Nakladatelství Svoboda.
- Velký sociologický slovník (1996). *I.svazek A-O*. Praha: Karolinum.
- Zbořil, B. (1947). *Problémy hodnot*. Ostrava: Nakladatelství O. Havlického

11 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1. Dotazník SVS 60

Příloha 2. Schwartz Value Survey 57

Příloha 3. Pokyny k vyplnění dotazníku

Příloha 4. Tabulka 20. Pořadí hodnot mužů

Příloha 5. Tabulka 21. Pořadí hodnot žen

Příloha 6. Tabulka 22. Pořadí hodnot sportující mládeže

Příloha 7. Tabulka 23. Pořadí hodnot nespportující mládeže

Příloha 8. Tabulka 24. Pořadí hodnot mládeže z Holešova

Příloha 9. Tabulka 25. Pořadí hodnot mládeže z Uh. Brodu

Příloha 2. Schwartz Value Survey 57

VALUES LIST I

- 1 ___ EQUALITY (equal opportunity for all)
- 2 ___ INNER HARMONY (at peace with myself)
- 3 ___ SOCIAL POWER (control over others, dominance)
- 4 ___ PLEASURE (gratification of desires)
- 5 ___ FREEDOM (freedom of action and thought)
- 6 ___ A SPIRITUAL LIFE (emphasis on spiritual not material matters)
- 7 ___ SENSE OF BELONGING (feeling that others care about me)
- 8 ___ SOCIAL ORDER (stability of society)
- 9 ___ AN EXCITING LIFE (stimulating experiences)
- 10 ___ MEANING IN LIFE (a purpose in life)
- 11 ___ POLITENESS (courtesy, good manners)
- 12 ___ WEALTH (material possessions, money)
- 13 ___ NATIONAL SECURITY (protection of my nation from enemies)
- 14 ___ SELF RESPECT (belief in one's own worth)
- 15 ___ RECIPROICATION OF FAVORS (avoidance of indebtedness)
- 16 ___ CREATIVITY (uniqueness, imagination)
- 17 ___ A WORLD AT PEACE (free of war and conflict)
- 18 ___ RESPECT FOR TRADITION (preservation of time-honored customs)
- 19 ___ MATURE LOVE (deep emotional & spiritual intimacy)
- 20 ___ SELF-DISCIPLINE (self-restraint, resistance to temptation)
- 21 ___ PRIVACY (the right to have a private sphere)
- 22 ___ FAMILY SECURITY (safety for loved ones)
- 23 ___ SOCIAL RECOGNITION (respect, approval by others)
- 24 ___ UNITY WITH NATURE (fitting into nature)
- 25 ___ A VARIED LIFE (filled with challenge, novelty and change)
- 26 ___ WISDOM (a mature understanding of life)
- 27 ___ AUTHORITY (the right to lead or command)
- 28 ___ TRUE FRIENDSHIP (close, supportive friends)
- 29 ___ A WORLD OF BEAUTY (beauty of nature and the arts)
- 30 ___ SOCIAL JUSTICE (correcting injustice, care for the weak)

VALUES LIST II

- 31 ___ INDEPENDENT (self-reliant, self-sufficient)
- 32 ___ MODERATE (avoiding extremes of feeling & action)
- 33 ___ LOYAL (faithful to my friends, group)
- 34 ___ AMBITIOUS (hard-working, aspiring)
- 35 ___ BROADMINDED (tolerant of different ideas and beliefs)
- 36 ___ HUMBLE (modest, self-effacing)
- 37 ___ DARING (seeking adventure, risk)
- 38 ___ PROTECTING THE ENVIRONMENT (preserving nature)
- 39 ___ INFLUENTIAL (having an impact on people and events)
- 40 ___ HONORING OF PARENTS AND ELDERS (showing respect)
- 41 ___ CHOOSING OWN GOALS (selecting own purposes)
- 42 ___ HEALTHY (not being sick physically or mentally)
- 43 ___ CAPABLE (competent, effective, efficient)
- 44 ___ ACCEPTING MY PORTION IN LIFE (submitting to life's circumstances)
- 45 ___ HONEST (genuine, sincere)
- 46 ___ PRESERVING MY PUBLIC IMAGE (protecting my "face")
- 47 ___ OBEDIENT (dutiful, meeting obligations)
- 48 ___ INTELLIGENT (logical, thinking)
- 49 ___ HELPFUL (working for the welfare of others)

Příloha 3. Pokyny k vyplnění dotazníku

Dobrý den,
jmenuji se Miroslava Čermáková a jsem studentkou Fakulty tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci. Prosím Vás o vyplnění anonymního dotazníku, který je součástí výzkumu mé diplomové práce na téma: Hodnotová orientace mládeže. Děkuji

Pokyny k vyplnění dotazníku:

V tomto dotazníku se máte zeptat sami sebe:

„Které hodnoty jsou pro MNE důležité jako vedoucí principy MÉHO života a které jsou pro MNE méně důležité?“

Na následujících dvou stránkách je seznam hodnot. Za každou hodnotou je v závorkách vysvětlení, které Vám může pomoci porozumět jejímu významu. Vaším úkolem je posoudit důležitost každé hodnoty pro Vás **jako vedoucího principu vašeho života**.

Použijte následující stupnici:

0 – znamená, že hodnota není vůbec důležitá, nepředstavuje pro Vás vedoucí princip vašeho života

3 – znamená, že hodnota je pro Vás důležitá

6 - znamená, že hodnota je pro Vás vysoce důležitá

Čím vyšší je číselné hodnocení (0, 1, 2, 3, 4, 5, 6), tím vyšší je důležitost dané hodnoty, jako vedoucího principu VAŠEHO života.

-1 – je pro označení hodnot, které jsou v protikladu s principy, kterými se řídíte

7 - je pro označení hodnot, které mají nejvyšší důležitost jako vedoucí princip Vašeho života. **Obvykle nebývá takovýchto hodnot více než dvě.**

V dotazníku označte křížkem číselnou hodnotu, která vystihuje důležitost této hodnoty pro Vás osobně. Snažte se mezi hodnotami co nejvíce rozlišovat použitím veškerých číslic.

Příloha 4. Tabulka 20. Pořadí hodnot mužů

	MUŽI	M	Me		M	Me	
1.	opravdové přátelství	5,458	6	31.	odpovědný	3,720	4
2.	zdraví	5,449	6	32.	ochotný k pomoci	3,692	4
3.	bezpečnost rodiny	5,308	6	33.	pocit sounáležitosti	3,664	4
4.	těšící se ze života	4,822	5	34.	mírový svět	3,617	4
5.	svoboda	4,794	5	35.	vzrušující život	3,579	3
6.	schopný	4,738	5	36.	tvořivost	3,542	3
7.	inteligentní	4,682	5	37.	pestrý život	3,514	4
8.	volící své vlastní cíle	4,673	5	38.	společenské uznání	3,421	3
9.	soukromí	4,645	5	39.	bohatství	3,402	4
10.	smysluplnost života	4,533	5	40.	zvědavý	3,364	3
11.	úspěšný	4,495	5	41.	sociální spravedlnost	3,318	3
12.	loajální	4,449	5	42.	opětování laskavostí	3,299	3
13.	čestný	4,430	5	43.	atraktivní	3,299	3
14.	dopřávající si	4,430	5	44.	rovnost	3,224	3
15.	moudrost	4,299	4	45.	poslušný	3,215	3
16.	nezávislý	4,299	5	46.	odvážný	3,131	3
17.	vážící si rodičů a starších	4,168	4	47.	bezpečnost národa	2,850	3
18.	slušnost	4,084	4	48.	autorita	2,832	3
19.	požitek	4,000	4	49.	přijímající svůj životní úděl	2,822	3
20.	sebeúcta	4,000	4	50.	společenský pořádek	2,794	3
21.	odpouštějící	4,000	4	51.	vlivný	2,710	3
22.	zralá láska	3,972	4	52.	umírněný	2,626	3
23.	možnost sportovat	3,953	4	53.	soulad s přírodou	2,570	3
24.	chránící si svoji pověst	3,944	4	54.	krásno	2,551	2
25.	fyzická kondice	3,935	4	55.	vliv ve společnosti	2,462	2
26.	vnitřní harmonie	3,897	4	56.	pokorný	2,439	2
27.	ctižádnostivý	3,804	4	57.	chránící životní prostředí	2,252	2
28.	čistotný	3,804	4	58.	úcta k tradicím	1,888	2
29.	sebekázeň	3,776	4	59.	duchovní život	1,523	1
30.	tolerantní	3,776	4	60.	věřící	1,028	0

Vysvětlivky: M- Aritmetický průměr, Me – Medián

Příloha 5. Tabulka 21. Pořadí hodnot žen

	ŽENY	M	Me		M	Me	
1.	zdraví	5,924	6	31.	odpouštějící	4,075	4
2.	opravdové přátelství	5,863	6	32.	společenské uznání	3,973	4
3.	bezpečnost rodiny	5,658	6	33.	požitek	3,877	4
4.	svoboda	5,192	6	34.	sociální spravedlnost	3,849	4
5.	těšící se ze života	5,164	5	35.	možnost sportovat	3,829	4
6.	volící své vlastní cíle	5,034	5	36.	sebekázeň	3,760	4
7.	zralá láska	5,021	6	37.	chránící si svoji pověst	3,740	4
8.	soukromí	4,925	5	38.	tvořivost	3,579	3
9.	smysluplnost života	4,795	5	39.	rovnost	3,555	3
10.	úspěšný	4,568	5	40.	fyzická kondice	3,541	3,5
11.	vážící si rodičů a starších	4,514	5	41.	opětování laskavostí	3,445	3
12.	moudrost	4,493	5	42.	atraktivní	3,397	3
13.	čistotný	4,452	5	43.	poslušný	3,247	3
14.	pocit sounáležitosti	4,445	5	44.	společenský pořádek	3,226	3
15.	inteligentní	4,445	5	45.	bohatství	3,130	3
16.	nezávislý	4,397	5	46.	zvědavý	3,021	3
17.	loajální	4,377	5	47.	odvážný	2,959	3
18.	vnitřní harmonie	4,363	4,5	48.	krásno	2,911	3
19.	sebeúcta	4,342	4	49.	bezpečnost národa	2,870	3
20.	schopný	4,274	4,5	50.	přijímající svůj životní úděl	2,842	3
21.	mírový svět	4,253	5	51.	chránící životní prostředí	2,808	3
22.	pestrý život	4,226	4	52.	soulad s přírodou	2,705	3
23.	čestný	4,219	4	53.	autorita	2,637	3
24.	odpovědný	4,205	4	54.	vlivný	2,541	2
25.	dopřávající si	4,205	4	55.	pokorný	2,473	2
26.	ochotný k pomoci	4,185	4	56.	duchovní život	2,466	2
27.	slušnost	4,130	4	57.	úcta k tradicím	2,445	2
28.	vzrušující život	4,116	4	58.	umírněný	2,301	2
29.	tolerantní	4,116	4	59.	vliv ve společnosti	2,192	2
30.	ctízádnostivý	4,096	4	60.	věřící	1,815	1

Vysvětlivky: M- Aritmetický průměr, Me – Medián

Příloha 6. Tabulka 22. Pořadí hodnot sportující mládeže

	SPORTUJÍCÍ	M	Me			M	Me
1.	opravdové přátelství	5,725	6	31.	mírový svět	3,879	4
2.	zdraví	5,681	6	32.	pocit sounáležitosti	3,846	4
3.	bezpečnost rodiny	5,418	6	33.	odpovědný	3,846	4
4.	těšící se ze života	5,000	6	34.	chránící si svoji pověst	3,824	4
5.	svoboda	4,989	5	35.	ochotný k pomoci	3,802	4
6.	volící své vlastní cíle	4,945	5	36.	společenské uznání	3,747	4
7.	možnost sportovat	4,923	5	37.	tolerantní	3,681	4
8.	úspěšný	4,681	5	38.	tvořivost	3,622	4
9.	soukromí	4,604	5	39.	atraktivní	3,615	4
10.	smysluplnost života	4,571	5	40.	sociální spravedlnost	3,495	3
11.	inteligentní	4,538	5	41.	odvážný	3,429	4
12.	vážící si rodičů a starších	4,505	5	42.	bohatství	3,341	3
13.	zralá láska	4,451	5	43.	rovnost	3,319	3
14.	schopný	4,429	5	44.	zvědavý	3,253	3
15.	dopřávající si	4,429	5	45.	poslušný	3,231	3
16.	moudrost	4,407	5	46.	opětování laskavostí	3,187	3
17.	odpouštějící	4,385	5	47.	autorita	3,077	3
18.	loajální	4,330	5	48.	soulad s přírodou	2,890	3
19.	nezávislý	4,231	5	49.	vlivný	2,835	3
20.	fyzická kondice	4,209	4	50.	společenský pořádek	2,802	3
21.	čestný	4,187	5	51.	krásno	2,780	3
22.	čistotný	4,187	4	52.	bezpečnost národa	2,582	3
23.	ctižadostivý	4,077	4	53.	vliv ve společnosti	2,544	2
24.	vzrušující život	4,033	4	54.	umírněný	2,495	2
25.	vnitřní harmonie	4,000	4	55.	chránící životní prostředí	2,484	2
26.	pestrý život	3,989	4	56.	pokorný	2,473	2
27.	sebeúcta	3,978	4	57.	přijímající svůj životní úděl	2,473	2
28.	požitek	3,945	4	58.	úcta k tradicím	2,330	2
29.	slušnost	3,945	4	59.	duchovní život	2,154	2
30.	sebekázeň	3,945	4	60.	věřící	1,670	1

Vysvětlivky: M- Aritmetický průměr, Me – Medián

Příloha 7. Tabulka 23. Pořadí hodnot nesportující mládeže

	NESPORTUJÍCÍ	M	Me			M	Me
1.	zdraví	5,745	6	31.	odpouštějící	3,852	4
2.	opravdové přátelství	5,673	6	32.	chránící si svoji pověst	3,827	4
3.	bezpečnost rodiny	5,562	6	33.	vzrušující život	3,809	4
4.	svoboda	5,043	5	34.	společenské uznání	3,735	4
5.	těšící se ze života	5,031	5	35.	sociální spravedlnost	3,698	3
6.	soukromí	4,920	5	36.	sebekázeň	3,667	4
7.	volící své vlastní cíle	4,846	5	37.	tvořivost	3,531	3
8.	smysluplnost života	4,747	5	38.	opětování laskavostí	3,494	3
9.	zralá láska	4,648	5	39.	rovnost	3,469	3
10.	inteligentní	4,549	5	40.	fyzická kondice	3,426	3
11.	schopný	4,494	5	41.	možnost sportovat	3,296	3
12.	úspěšný	4,457	5	42.	poslušný	3,235	3
13.	loajální	4,451	5	43.	atraktivní	3,210	3
14.	nezávislý	4,426	5	44.	bohatství	3,191	3
15.	moudrost	4,414	5	45.	společenský pořádek	3,179	3
16.	čestný	4,377	5	46.	zvědavý	3,117	3
17.	sebeúcta	4,321	5	47.	přijímající svůj životní úděl	3,037	3
18.	vážící si rodičů a starších	4,290	4,5	48.	bezpečnost národa	3,019	3
19.	pocit sounáležitosti	4,265	5	49.	odvážný	2,809	3
20.	vnitřní harmonie	4,259	4	50.	krásno	2,747	3
21.	dopřávající si	4,228	4,5	51.	chránící životní prostředí	2,623	3
22.	slušnost	4,204	4	52.	autorita	2,519	2
23.	čistotný	4,173	5	53.	soulad s přírodou	2,512	2
24.	tolerantní	4,136	4	54.	vlivný	2,488	2
25.	odpovědný	4,086	4	55.	pokorný	2,451	2
26.	ochotný k pomoci	4,074	4	56.	umírněný	2,407	3
27.	mírový svět	4,043	5	57.	vliv ve společnosti	2,173	2
28.	požitek	3,920	4	58.	úcta k tradicím	2,142	2
29.	ctižádnostivý	3,914	4	59.	duchovní život	2,019	2
30.	pestrý život	3,889	4	60.	věřící	1,377	1

Vysvětlivky: M- Aritmetický průměr, Me – Medián

Příloha 8. Tabulka 24. Pořadí hodnot mládeže z Holešova

	HOLEŠOV	M	Me			M	Me
1.	opravdové přátelství	5,772	6	31.	ctižádnostivý	3,819	4
2.	zdraví	5,736	6	32.	chránící si svoji pověst	3,812	4
3.	bezpečnost rodiny	5,530	6	33.	vzrušující život	3,805	4
4.	těšící se ze života	4,980	5	34.	sebekázeň	3,691	4
5.	svoboda	4,966	5	35.	společenské uznání	3,685	3
6.	volící své vlastní cíle	4,805	5	36.	sociální spravedlnost	3,617	3
7.	zralá láska	4,772	5	37.	fyzická kondice	3,611	4
8.	soukromí	4,752	5	38.	rovnost	3,409	3
9.	smysluplnost života	4,698	5	39.	tvořivost	3,403	3
10.	vážící si rodičů a starších	4,436	5	40.	opětování laskavostí	3,342	3
11.	inteligentní	4,376	5	41.	atraktivní	3,342	3
12.	moudrost	4,349	5	42.	poslušný	3,248	3
13.	čestný	4,342	5	43.	společenský pořádek	3,148	3
14.	loajální	4,329	5	44.	bohatství	3,081	3
15.	úspěšný	4,329	5	45.	zvědavý	3,060	3
16.	čistotný	4,282	5	46.	bezpečnost národa	2,946	3
17.	dopřávající si	4,248	5	47.	odvážný	2,940	3
18.	mírový svět	4,221	5	48.	přijímající svůj životní úděl	2,940	3
19.	schopný	4,201	4	49.	krásno	2,671	2
20.	slušnost	4,188	4	50.	chránící životní prostředí	2,664	3
21.	pocit sounáležitosti	4,128	4	51.	soulad s přírodou	2,564	2
22.	odpouštějící	4,128	4	52.	autorita	2,503	2
23.	nezávislý	4,101	4	53.	pokorný	2,470	2
24.	ochotný k pomoci	4,087	4	54.	vlivný	2,450	2
25.	tolerantní	4,020	4	55.	umírněný	2,295	2
26.	vnitřní harmonie	3,980	4	56.	úcta k tradicím	2,161	2
27.	sebeúcta	3,953	4	57.	duchovní život	2,154	2
28.	odpovědný	3,879	4	58.	vliv ve společnosti	2,128	2
29.	možnost sportovat	3,866	4	59.	věřící	1,530	1
30.	pestrý život	3,846	4	60.	ctižádnostivý	3,819	4

Vysvětlivky: M- Aritmetický průměr, Me – Medián

Příloha 9. Tabulka 25. Pořadí hodnot mládeže z Uh. Brodu

	UH. BROD	M	Me			M	Me
1.	zdraví	5,702	6	31.	tolerantní	3,904	4
2.	opravdové přátelství	5,577	6	32.	sebekázeň	3,875	4
3.	bezpečnost rodiny	5,481	6	33.	fyzická kondice	3,846	4
4.	svoboda	5,106	5	34.	chránící si svoji pověst	3,846	4
5.	těšící se ze života	5,077	5	35.	společenské uznání	3,817	4
6.	volící své vlastní cíle	4,990	5	36.	ochotný k pomoci	3,817	4
7.	soukromí	4,885	5	37.	tvořivost	3,808	4
8.	schopný	4,856	5	38.	mírový svět	3,644	4
9.	úspěšný	4,837	5	39.	sociální spravedlnost	3,635	3
10.	inteligentní	4,788	5	40.	bohatství	3,481	3,5
11.	nezávislý	4,721	5	41.	opětování laskavostí	3,442	3
12.	smysluplnost života	4,663	5	42.	rovnost	3,423	3
13.	sebeúcta	4,548	5	43.	atraktivní	3,375	4
14.	loajální	4,519	5	44.	zvědavý	3,317	3
15.	moudrost	4,500	5	45.	poslušný	3,212	3
16.	vnitřní harmonie	4,433	5	46.	odvážný	3,163	3
17.	dopřávající si	4,375	5	47.	autorita	3,029	3
18.	zralá láska	4,298	5	48.	společenský pořádek	2,894	3
19.	vážící si rodičů a starších	4,269	4	49.	krásno	2,885	3
20.	čestný	4,260	5	50.	vlivný	2,846	3
21.	ctizádnostivý	4,192	4,5	51.	soulad s přírodou	2,769	3
22.	odpovědný	4,173	4	52.	bezpečnost národa	2,740	3
23.	pocit sounáležitosti	4,096	4	53.	přijímající svůj životní úděl	2,683	3
24.	požitek	4,077	4	54.	umírněný	2,644	3
25.	pestrý život	4,038	4	55.	vliv ve společnosti	2,563	2
26.	čistotný	4,029	4	56.	pokorný	2,442	2
27.	vzrušující život	4,010	4	57.	chránící životní prostředí	2,442	3
28.	slušnost	4,000	4	58.	úcta k tradicím	2,279	2
29.	odpouštějící	3,923	4	59.	duchovní život	1,942	2
30.	možnost sportovat	3,904	4	60.	věřící	1,413	1

Vysvětlivky: M- Aritmetický průměr, Me – Medián